

НОРМА МАСЛАХАТЧИ

ҲУҚУҚ
СОЛИҚЛАР
БУХГАЛТЕРИЯ

2005 йил июлдан чиқа бошлаган

Қонунчиликдаги янгиликлар

ЯНГИ ҲУЖЖАТЛАРНИ ТАҚДИМ ЭТАМИЗ

Мазкур ва бошқа ҳужжатларнинг тўлиқ матни билан www.norma.uz сайтидаги эркин кириладиган «Қонунчиликдаги янгиликлар» рукнида танишиб чиқишингиз мумкин.

ЎНАЛИШ ТАЛАБГОРЛАРИГА

Вазирлар Маҳкамасининг 2011 йил 16 февралдаги 34-сон қарори билан («СБХ»нинг 2011 йил 3 мартдаги 9 (865)-сониди чоп этилди) йўловчилар ташиш йўналишларида банд бўлган автомобилда ташувчиларни тендер бўйича танлаш механизмини такомиллаштириш мақсадида ҳукуматнинг айрим қарорларига ўзгартишлар киритилди.

Улар билан белгиланишича, энг аввало тендер камида икки қатнашчи мавжуд бўлган тақдирда ўтказилади. Олдин агар йўналишга битта ташувчи даъвогар бўлса, у ҳолда уни тендер ўтказмасдан йўналишга бириктириб қўйишлари мумкин эди. Ҳозир мазкур ҳолда Комиссия такрорий тендер ташкил этиши керак. Агар яна атиги бир нафар ташувчи талабгор бўлса, Комиссия унга йўналишда ишлаш ҳуқуқини бириктириб қўйиш ҳуқуқига эгадир. Ташувчини тендер ўтказилмасдан йўналишга бириктириладиган ҳолатлар рўйхати белгиланган.

Тендер қатнашчиси давлат солиқ хизмати органларида ҳисобда туриши ҳамда ҳар бир автотранспорт воситаси учун тегишли лицензияга ва лицензия карточкаларига эга бўлиши шарт. Тугатиш ёки банкротлик босқичида турган ёхуд мулкига арест (банд) солинган талабгорларнинг тендерда қатнашишига йўл қўйилмайди. Тендер қатнашчиси айнан битта автотранспорт воситаларини ҳар хил йўналишларга тавсия этишга ҳақли эмас. Буюртманомалар бериш ва тендер ҳужжатларини олиш учун белгиланган муддат тендер ўтказиладиган санадан 5 кун олдин тугайди (олдин – уни ўтказиш эълон қилинган кундан бошлаб 15 кун). Комиссия рентабеллиликни ҳисобга олган ҳолда тарифнинг йўл қўйиладиган энг кам чегарасини белгилашга ҳақлидир. Фолибга шаҳар йўловчилар ташиш транспортини бошқариш органи раҳбари томонидан имзоланган ва ушбу органининг муҳри билан тасдиқланган гувоҳнома берилади (олдин у Комиссия раиси томонидан имзоланарди ҳамда ҳокимият муҳри билан тасдиқланарди).

ТРАНЗИТ ҚИММАТЛАШДИ

Вазирлар Маҳкамасининг 2011 йил 17 февралдаги 36-сон қарори билан Вазирлар Маҳкамасининг «Хорижий автотранспорт воситалари кириши, чиқиши ва транзит ўтишини назорат қилишни янада такомиллаштириш тўғрисида» 2008 йил 17 декабрдаги 274-сон қарорига ўзгартиришлар киритилди. Уларга биноан, Тожикистон Республикасининг юк автотранспорт воситалари ва автобусларининг Ўзбекистон ҳудудига кириши ва транзит ўтиши учун қўшимча йиғим ставкалари 103 (олдин – 90) АҚШ долларини, бошқа хорижий давлатлар юк автотранспорт воситалари ва автобуслари учун эса 230 (олдин – 200) АҚШ долларини ташкил қилади.

МОНОПОЛИЯГА ҚАРШИ ОРГАНИНГ ТАҲЛИЛИ

Монополиядан чиқариш давлат қўмитасининг қарори (АВ томонидан 2011 йил 18 февралда 2196-сон билан рўйхатдан ўтказилган) билан Истеъмолчиларнинг ҳуқуқларини ҳимоя қилиш ва реклама тўғрисидаги қонун ҳужжатлари талабларига риоя этилиши юзасидан таҳлил (ўрғаниш, кўрик) ўтказиш тартиби тўғрисидаги йўриқнома («СБХ»нинг 2011 йил 3 мартдаги 9 (865)-сониди чоп этилди) тасдиқланди. Таҳлил ўтказиш учун қўйиладиган асос ҳисобланади: монополияга қарши органга келиб тушган аризалар; тегишли давр учун унинг иш режаси; монополияга қарши орган ходимлари томонидан кўрик ўтказиш давомида қонун ҳужжатлари бузилиши ҳолатларининг аниқланиши; Ўзбекистон ҳуқу-

матининг алоҳида топшириқлари.

Ўрганиш, хусусан, хўжалик юритувчи субъектлар, давлат бошқаруви органлари, маҳаллий давлат ҳокимияти органларидан ва фуқаролардан зарур материаллар ва ҳужжатларни сўраб олиш, улардан нусха кўчириш ҳамда уларни иш материалларига қўшиб қўйиш; зарур шахслар билан суҳбат ўтказиш; улардан ёзма ёки оғзаки тушунтиришлар олиш йўли билан амалга оширилиши мумкин.

Ҳужжат билан бошқа масалалар ҳам тартибга солинган.

2011 йил 28 февралдан кучга кирди.

МАРКАЗИЙ БАНК ТАРТИБИ

Марказий банк бошқарувининг қарори (АВ томонидан 2011 йил 23 февралда 2201-сон билан рўйхатдан ўтказилган) билан Ўзбекистон Республикаси Марказий банки томонидан тижорат банкларига қайта молиялаш кредитларини бериш тартиби тўғрисидаги низом тасдиқланди. Ҳужжат билан кредит олаётган банклар ва кредит муассасаларига қўйиладиган талаблар; ломбард кредитларининг берилиши ва қайтарилиши тартиби; банкларга чет эл валютасини гаровга олган ҳолда кредитлар берилиши ва қайтарилиши тартиби; қайта молиялаш учун кредитлаш операцияларининг бухгалтерия ҳисобини юритиш масалалари белгиланган.

2011 йил 5 мартдан кучга кирди.

ТАЛАБАНИ ЎҚИТИШ ХАРАЖАТЛАРИ

Молия вазирлиги, Олий ва ўрта махсус таълим вазирлигининг қарори (АВ томонидан 2011 йил 23 февралда 2136-1-сон билан рўйхатдан ўтказилган) билан Бир талабани ўқитиш харажатларидан келиб чиқиб бюджет маблағлари ҳисобига олий таълим муассасаларининг харажатларини норматив режалаштириш ва молиялаштириш тартиби тўғрисидаги низомга (рўйхат рақами 2136, 2010 йил 26 август) ўзгартириш ва қўшимчалар киритилди. Уларга мувофиқ, молия ҳамда олий ва ўрта махсус таълим вазирликлари ҳар йили келгуси молия йили учун бюджет маблағлари ҳисобига молиялаштириладиган республика олий таълим муассасаларининг гуруҳлари бўйича бир талабани ўқитиш харажатларининг базавий нормативларини тасдиқлайдилар. ОТМнинг харажатлар сметасини тузиш эса Ўзбекистон Республикаси Давлат бюджетидея турувчи ташкилотларнинг харажатлар сметаси ва штатлар жадвалини тузиш, кўриб чиқиш, тасдиқлаш ва рўйхатдан ўтказиш тартиби тўғрисидаги низомга (рўйхат рақами 2157, 2010 йил 19 ноябрь) асосан амалга оширилади (олдин – Ўзбекистон Республикаси, Қорақалпоғистон Республикаси республика бюджетларида, шунингдек Ўзбекистон Республикаси вилоят, шаҳар ва туман маҳаллий бюджетларида турувчи ташкилотларнинг харажат сметаларини тузиш, кўриб чиқиш ва тасдиқлаш тартиби тўғрисидаги йўриқномага (рўйхат рақами 888, 2000 йил 3 февраль) асосан).

Аввалроқ аспирантура ва докторантура институтлари тугатилганлиги муносабати билан аспирантлар (ординаторлар) ва докторантлар (тажриба орттирувчи-тадқиқотчи-изланувчи ва катта илмий ходим-изланувчилар) учун стипендия харажатлари тўғрисидаги қоидалар ҳужжатдан чиқариб ташланди.

Меъёрий-ҳуқуқий ҳужжатларнинг қисқача шарҳлари 2011 йил 12 февралдан 25 февралгача бўлган давр учун «Ўзбекистон Республикаси қонун ҳужжатлари тўплами»нинг 7-8-сонидея асосида тайёрланди.

Қонун ҳужжатлари шарҳи

ПЕНСИОНЕРЛАР УЧУН ЯНГИ ҚОИДАЛАР

Пенсия таъминоти соҳасидаги ислохотлар 2009 йил охиридаёқ, Президентнинг «Фуқароларнинг пенсия таъминоти тизимини янада такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида» Фармони¹ қабул қилинганда бошланган эди. Мазкур ҳужжат билан пенсиялар, шунингдек ижтимоий нафақалар, компенсация ва бошқа тўловларни тайинлаш, молиялаштириш, уларнинг тўланишини ҳисобга олиш ва мониторингини юритиш Молия вазирлиги ҳузуридаги Пенсия жамғармасининг ҳудудий бўлинмаларига топширилган. Улар Меҳнат ва аҳолини ижтимоий муҳофаза қилиш вазирлиги тизимига кирадиган солиқ ижтимоий таъминот бўлимлари базасида ташкил этилган эди. Тегишинча, фуқароларнинг пенсия таъминоти ва тиббий-меҳнат экспертизасига оид масалаларнинг бутун мажмуи ҳам, шунингдек мувофиқлаштириш ва уларнинг амалга оширилиши устидан назорат қилиш Молия вазирлигининг ваколатларига киритилди.

● 2010 йилда ушбу соҳага ўзгартишлар киритган бир қанча ҳужжатлар қабул қилинди. Хусусан, 2010 йил 20 майдаги ЎРҚ-247-сон Қонун билан «Фуқароларнинг давлат пенсия таъминоти тўғрисида»ги Қонунга² (бундан кейин – Пенсия таъминоти тўғрисидаги Қонун) киритилган ўзгартишларга мувофиқ, 2010 йил 1 июлдан бошлаб пенсияларга ЭКИХнинг 30%и миқдоридея устама вафот этиши хизмат вазифаларини бажариш билан боғлиқ ички ишлар органлари ходимларининг ота-оналари ва қайта никоҳ қурмаган бевалари (бева эрлари)га ҳам берилади.

● 2010 йил 1 январдан бошлаб эса фуқароларнинг шахсий жамғариб бориладиган пенсия ҳисобварағи (ШЖБПХ)га ихтиёрий йўналтириладиган иш ҳақи суммалари ва солиқ солинадиган бошқа даромадлари солиқ солишдан озод қилинди. Ушбу меъёр 2009 йил 30 декабрдаги ЎРҚ-241-сон Қонун билан Солиқ кодексига киритилди.

¹2009 йил 30 декабрдаги ПФ-4161-сон.
²1993 йил 3 сентябрдаги 938-XII-сон.

Шу соннинг мавзуси: Мен – истеъмолчиман

Ўтган йили ҳуқуқбузарлар истеъмолчиларга жами 479 млн сўмдан ортиқ зарарларнинг ўрнини қоплаб бердилар.

Монополиядан чиқариш ва рақобатни ривожлантириш давлат қўмитаси (бундан буён матнда Қўмита деб юритилади) ва унинг ҳудудий бошқармалари мутахассисларининг истеъмолчилар ҳуқуқларини ҳимоя қилиш тўғрисидаги қонун ҳужжатларига риоя этилиши устидан олиб борган назорат ишлари туфайли бунинг имконияти туғилди. 2010 йилда назорат қилувчи орган томонидан «Истеъмолчиларнинг ҳуқуқларини ҳимоя қилиш тўғрисида»ги Қонун¹ (бундан буён матнда Қонун деб юритилади) талабларини бузиш билан боғлиқ жами 1 205,2 млн сўмлик 2 174 та ҳолат аниқланди.

Статистика маълумотлари шундан далолат берадики, 2010 йилда истеъмолчиларнинг Қўмитага мурожаатлари сони икки баравар кўпайган. Қўмита ходимлари бунинг истеъмолчилар ҳуқуқларини бузиш ҳоллари кўпайганлиги билан боғламаётдилар. Аксинча, уни истеъмолчиларнинг фаоллиги ва маданияти ошганлигини, Қўмитага ишонч кучайганлигини намоён этувчи ижобий омил сифатида баҳоламоқдалар.

¹1996 йил 26 апрелдаги 221-I-сон Қонун.

НАЗОРАТ ИШИ

Мамлакатимизда истеъмолчиларнинг ҳуқуқларини ҳимоя этишнинг самарали механизми барпо этилган бўлиб, у назорат вазифаларини амалга ошириш билангина чекланиб қолмаётди. Мазкур механизм ихтиёридаги воситалар орасида хўжалик юритувчи субъектлар фаолиятини текшириш ва мониторинг қилиш, мурожаатлар билан ишлаш, истеъмолчиларнинг ҳуқуқларини муҳофаза этишга камарбаста ташкилотлар фаолиятини мувофиқлаштириб бориш, аҳолининг ҳуқуқий маърифатини оширишга қаратилган чора-тадбирлар бор. Ана шу чора-тадбирларнинг ҳаммаси истеъмолчиларни сифатсиз товар ишлаб чиқарувчилардан, сифат талабига жавоб бермайдиган хизмат кўрсатувчилардан, ноҳалол рекламадан ҳимоя ва муҳофаза этишни кўзлайди. Айни бир вақтда истеъмолчиларнинг ҳам, улар ҳуқуқларини бузувчиларнинг ҳам ҳуқуқий маърифатини янги босқичга кўтаришни назарда тутаяди. Қўмитанинг реклама фаолиятини назорат қилиш ва истеъмолчилар ҳуқуқларини ҳимоя этиш бошқармаси (бундан буён матнда Бошқарма деб юритилади) бошлиғи Дилшод АЗИМОВ билан суҳбатимиз ана шу ишларнинг ўтган йилги асосий йўналишлари ҳақида борди.

УШБУ СОҲДА	1-бет	1-3-бетлар	1, 4-5-бетлар	6-бет
	Қонун ҳужжатларига қисқача шарҳ	Пенсионерга ҳақ тўлаш қоидалари	Истеъмолчи ва ҳуқуқий маданият	Эскирган асосий воситаларни ҳисобдан чиқариш
	\$1 = 1670,15 сўм	€1 = 2310,24 сўм	£1 = 2718,50 сўм	¥10 = 202,91 сўм

Реклама

Эксперт маълумотнома тизими

NORMA ПЕНСИЯЛАР. НАФАҚАЛАР. ИМТИЁЗЛАР

- Пенсиялар тайинлаш ва тўлаш, шу жумладан айрим тоифадаги ходимларнинг пенсия таъминоти хусусиятлари.
- Жамғариб бериладиган пенсия таъминоти механизмлари.
- Болалар учун нафақалар, имконияти чекланган шахслар, меҳнатга лаёқатсиз фуқаролар, кам таъминланган оилаларга нафақалар ва имтиёзлар, компенсация ва бошқа тўловларни тайинлаш ва тўлаш тартиби.
- Энг кўп бериладиган саволларга жавоблар.
- Пенсия ва нафақаларни ҳисоблашга мисоллар.
- Ижтимоий таъминотга доир меъёрий ҳужжатлар ва тушунтиришлар.

Харид қилиш учун манзил:
Тошкент ш., М. Улуғбек тум., Х. Олимжон майд. 10А. Тел.: (998 71) 237-07-78, тел./факс 237-45-29.
E-mail: info@norma.uz, web: norma.uz

ПЕНСИОНЕР ИШЛАГАНДА ҚАНЧА ПЕНСИЯ ОЛАДИ?

? Пенсияга чиқишимга қадар, асосий ишимдан ташқари, газета ва журналларнинг тахририятлари билан штатдан ташқари мухбир сифатида ҳамкорлик қилганман. Чоп этилган муаллифлик мақола ва лавҳаларим учун гонорар олганман. Йил якунлангач солиқ инспекциясида даромадларимни декларацияладим. Бир марталик иш бўлгани учун мен билан меҳнат шартномаси тузилмаган. Тахририятга паспорт ксеронусхаси, СТИР ва ШЖБПХ дафтарчасини тақдим этиш етарли эди.

Энди мен пенсиядаман. Яна ижод билан шуғулланишни ўйлаяпман. Штатдан ташқари мухбир сифатидаги фаолиятим оладиган пенсиям миқдорига таъсир қилмайдими, яъни мендан пенсиянинг 50%ини ушлаб қолмайдиларми?

Н. Динько.

– Ишлайдиган пенсионерларга пенсия тўлаш тартиби* (бундан кейин – Тартиб) ва ушбу соҳани тартибга солинадиган бошқа меъёрий-ҳуқуқий ҳужжатларга кўра меҳнат фаолиятини амалга ошираётган ёки бошқа манбалардан даромад олаётган (фуқаролик-ҳуқуқий шартномалар бўйича, хусусий тадбиркорлик ёки фермер (деҳқон) хўжалигидан) пенсионерларга пенсия 50% миқдоридан тўланади, бундан куйидагилар мустасно:

Улуғ Ватан уруши ногиронлари ва иштирокчилари (уларга тенглаштирилган шахслар);

Улуғ Ватан уруши йилларида ҳарбий мажбуриятни бажарган ёки фронт ортида меҳнат қилган шахслар;

I ва II гуруҳ ногиронлари;

Чернобыль фалокати оқибатида жабрланганлар;

фуқаролар ва маҳалла йиғинлари раислари;

фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш органларида диний маърифат ва маънавий-ахлоқий тарбия масалалари бўйича маслаҳатчи лавозимида ишлаётган пенсионер аёллар;

боқувчисини йўқотган тақдирда оиланинг бошқа аъзоларига пенсия

оладиган ишловчи фуқаролар.

Агар сиз юқорида кўрсатилган шахслар тоифаларига кирмасангиз, сизга пенсия 50% миқдоридан тўланади.

Асосий иш жойингиз йўқлиги ва даромадларингиз бир марталик тусда бўлгани учун сиз пенсияни яшаш жойидаги Пенсия жамғармасининг бўлимидан оласиз. Бироқ сиз даромад оладиган ҳар бир ойда, ушбу ойда сизга пенсия 50% миқдордан тўланиши учун (даромад миқдоридан қатъи назар), бу ҳақда Пенсия жамғармаси бўлимига хабар қилишингиз лозим.

Тартибнинг 31-бандига кўра, календарь йил мобайнида 2 ойгача муддатда вақтинча ишлайдиган пенсионерларга пенсия уларнинг яшаш жойида тўлиқ миқдордан тўланади. Бундан пенсионер ушбу ойларида кетма-кет ёки узил-кўрил билан ишлаганлиги аҳамиятга эга эмас. Меҳнат шартномасининг (контрактларнинг) муддати узайтирилган тақдирда ёки пенсионер амалда 2 ойдан кўп ишлаганда, пенсия умумий асосларда, яъни 50% миқдордан тўланади. Шу тариқа, агар сиз йилда фақат 2 ой мобайнида даромад олсангиз, бу ҳол пенсия миқдорига ҳеч ҳам таъсир қилмайди.

*ИТВ, ИСЖ, Мудофаа вазирлиги, ИИВ ва МХХ томонидан тасдиқланган, АВ томонидан 1995 йил 20 декабрда 198-сон билан рўйхатдан ўтказилган.

Жавобларни «Норма» МЧЖ юрисконсулти Мария ТУХТАРОВА тайёрлади.

УШБУ СОНДА:

✓ ҚОНУНЧИЛИКДАГИ ЯНГИЛИКЛАР

– Янги ҳужжатларни тақдим этамиз

1-бет

✓ ИЖТИМОЙ ТАЪМИНОТ

– Пенсионер ишлаганда қанча пенсия олади?

– Нотариус томонидан тасдиқланган

– Чет эллик шахс Пенсия жамғармасига тўлов ажратмайди

– Пенсионерлар учун янги қоидалар

1-3-бетлар

✓ МЕН – ИСТЕЪМОЛЧИМАН

– Назорат иши

– www.istemolchi.uz: мурожаат қилинг

– Қайтариб беришга ҳақлисиз

– Кийим куйиб қўйгандек мос бўлсин

– Фирма кафолатлайди

– Чой ширинликсиз бўлмайди

1, 4-5-бетлар

✓ БУХГАЛТЕРГА ЁРДАМ

– Эскириш қандай қайд этилади?

– Чикиндилардан даромад

6-бет

✓ top

7-8-бетлар

Мен уруш қатнашчисиман. Машинанинг олди-сотди битимини расмийлаштирмоқчи эдим. Менга ушбу битимни нотариал тасдиқланганлик учун давлат божи тўлашда бирор-бир имтиёз бериладими?

А.Аҳмедов.

Ҳурматли тахририят! Мен пенсионерман, пенсия олишга нотариусда ишончномани расмийлаштирмоқчи эдим. Нотариал ҳаракатларни амалга ошириш учун давлат божи тўлашим керакми?

М.Комилова.

НОТАРИУС ТОМОНИДАН ТАСДИҚЛАНГАН

– Давлат божини ҳисоблаб чиқариш ва тўлаш тартиби Солиқ кодексининг (бундан кейин – СК) XVII бўлими (СКнинг 326–342-моддалари) билан тартибга солинади. Нотариал ҳаракатларни амалга оширганда уни тўлаш бўйича имтиёзлар СКнинг 331-моддасида назарда тутилган. Улар фуқароларнинг айрим тоифаларига берилади.

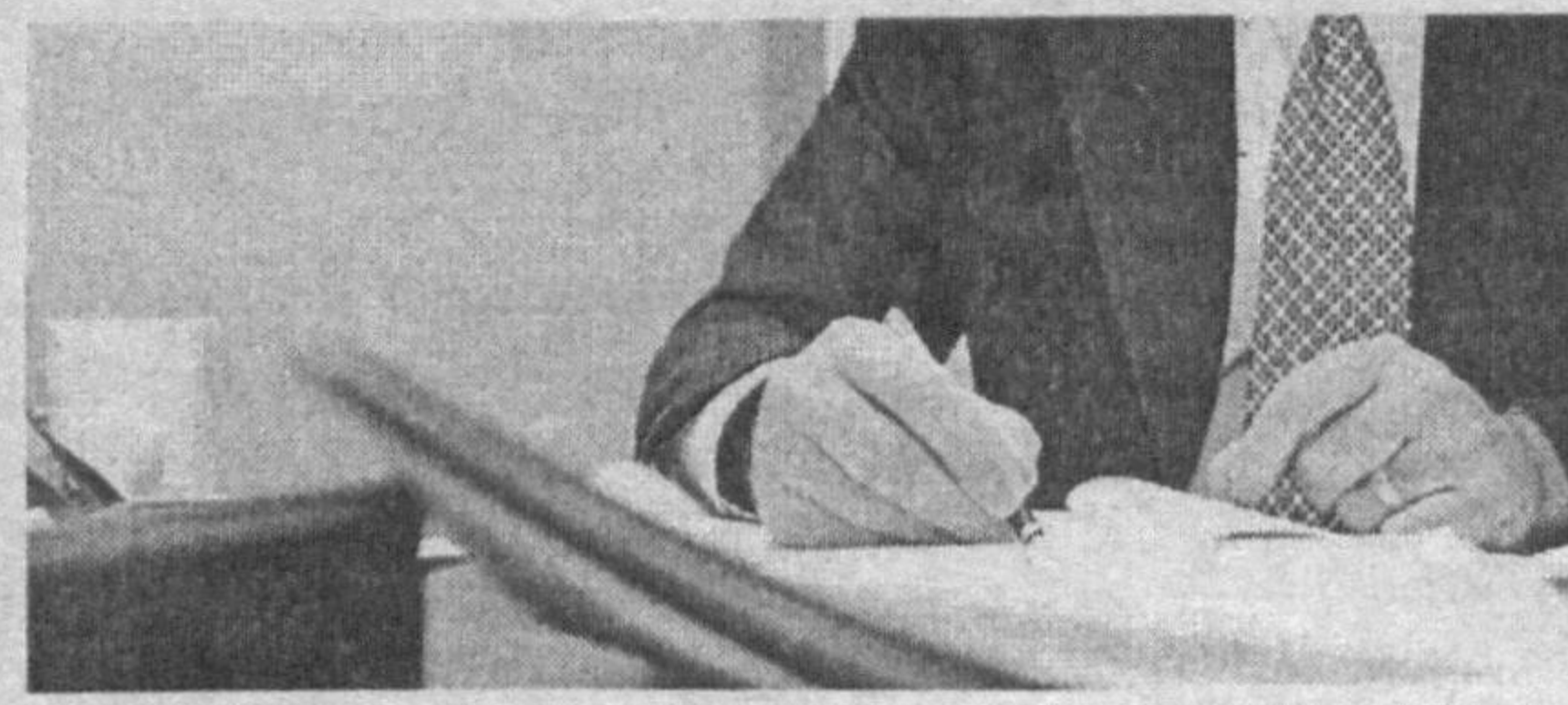
Чунончи, 1941–1945 йиллардаги уруш ногиронлари ва қатнашчилари, унинг фронтларида яраланган шахслар ва 1941–1945 йиллардаги уруш фронтларида ҳалок бўлган ёки бедарак йўқолган шахсларнинг оила аъзолари, Ватани ҳимоя қилишда ва Совет Армиясида ўз хизмат бурчини ўтаётганда яраланган шахслар, Афғонистон Республикасида

байналмилал бурчини ўтаган шахслар, шунингдек 1986–1987 йилларда Чернобыль АЭСининг захарланган минтақаси доирасида авария оқибатларини тугатишда иштирок этган шахслар, 1986 йилда Чернобыль АЭСидаги авария муносабати билан захарланган минтақадан кўчирилган (шу жумладан, ўз ихтиёри билан чиқиб кетган) шахслар, агар улар вафот этган бўлса, уларнинг оила аъзолари имтиёзлар берилиши учун зарур бўлган ҳужжатлар кўчирма нусхаларининг тўғрилиги тасдиқланганлиги учун давлат божини тўлашдан озод этилади.

Автомобиль олди-сотдиси чоғида нотариал ҳаракатларни амалга оширганлиги учун уруш қатнашчиларига давлат божини тўлаш бобида имтиёзлар берилмайди.

СК 331-моддасининг 6-бандида пенсиялар ва нафақалар олиш учун ишончномани тасдиқланган шахсларга имтиёз назарда тутилган. Шу тариқа, бундай ишончномалар нотариал тасдиқланган пайтда давлат божини тўланмайди.

Азиза ШОНАЗАРОВА,
Миробод туманидаги 9-сон нотариал идоранинг нотариуси.

ЧЕТ ЭЛЛИК ШАХС ПЕНСИЯ ЖАМҒАРМАСИГА ТЎЛОВ АЖРАТМАЙДИ

? Мен Россия Федерацияси фуқаросиман, Тошкентдаги олий ўқув юртларидан бундан муддатли меҳнат шартномаси бўйича ишлаяпман. Тошкентда вақтинча рўйхатдан ўтиб яшайман, доимий яшайдиган ва рўйхатдан ўтган жойим – Россияда. Ишда иш ҳақимдан даромад солиғи ҳамда Пенсия жамғармасига ажратмалар ва касаб-ушумаси бадаллари ушланади. Мендан Пенсия жамғармасига суғурта тўловлари ушланиши тўғрими?

Я.Лятеев.

– Йўқ, тўғри эмас, чунки Солиқ кодекси 305-моддасининг иккинчи қисмига мувофиқ, жисмоний шахслар – Ўзбекистон Республикаси фуқаролари, шунингдек Ўзбекистон Республикасида доимий равишда яшаб турган чет эл фуқаролари ва фуқаролиги бўлмаган шахслар суғурта бадалларини тўловчилардир.

Ўзбекистонда доимий равишда яшашга Ички ишлар вазирлиги томонидан берилган руҳсатномага ва яшаш учун гувоҳномага эга бўлган чет эл фуқаролари доимий яшовчилар ҳисобланадилар. Чет эллик шахсга Ўзбекистон ички ишлар органлари томонидан унинг яшаш жойи бўйича берилган яшаш учун гувоҳнома унга Ўзбекистон ху-

да доимий яшаш ҳуқуқини беради*.

Шу тариқа, иш берувчилар Ўзбекистонда доимий равишда яшамайдиган чет эл фуқаролари даромадларидан суғурта бадалларини ҳам, бюджетдан ташқари Пенсия жамғармасига мажбурий ажратмаларни ҳам ушлашга ҳақли эмаслар.

Эслатиб ўтамиз, Меҳнат кодексининг (бундан кейин – МК) 282-моддасига мувофиқ давлат йўли билан ижтимоий суғурта қилинадиган ходимлар (МКнинг 284-моддаси):

вақтинча меҳнатга қобилиятсизлик нафақалари, аёллар эса, бундан ташқари, ҳомиладорлик ва туғиш нафақалари;

бола туғилганда бериладиган нафақалар;

давлат томонидан бериладиган ёшга доир, ногиронлик ва боқувчисини йўқотганлик пенсиялари; қонун ҳужжатларида назарда тутилган бошқа тўловлар билан таъминланадилар.

Давлат томонидан ижтимоий суғурта қилинадиган шахслар давлат ижтимоий суғуртаси маблағлари ҳисобидан юқорида кўрсатилган тўловларни тўлашга ҳақли эмаслар.

*Хорижий шахсларга Ўзбекистон Республикасида яшаш учун гувоҳнома, фуқаролиги бўлмаган шахсларга Ўзбекистон Республикасида яшаш учун гувоҳнома ва фуқаролиги бўлмаган шахс гувоҳномаси тўғрисидаги низомнинг (Президентнинг 1999 йил 26 февралдаги ПФ-2240-сон Фармонида 2-илова) 2-банди.

МДХ ВА БОЛТИКЕЎЙИ МАМЛАКАТЛАРИ ВАЛЮТАЛАРИНИНГ АҚШ ДОЛЛАРИ, ЕВРО ВА РОССИЯ РУБЛИГА НИСБАТАН КУРСЛАРИ

Мамлакат	Сана	АҚШ доллари		Евро		Россия рубли	
		бирлиги	курси	бирлиги	курси	бирлиги	курси
Озарбайжон	10.03.2011	1	0,7936	1	1,1005	1	0,0279
Арманистон	10.03.2011	1	367,99	1	509,11	1	12,92
Беларусь	11.03.2011	1	3023,00	1	4178,39	1	106,31
Грузия	10.03.2011	1	1,713	1	2,3782	1	6,0542
Қозоғистон	11.03.2011	1	145,55	1	201,46	1	5,12
Қирғизистон	11.03.2011	1	47,465	1	66,2389	1	1,6834
Латвия	11.03.2011	1	0,507	1	0,702804	1	0,0178
Литва	11.03.2011	1	2,4966	1	3,4528	10	8,7775
Молдова	10.03.2011	1	11,9855	1	16,6964	1	0,4233
Тожикистон	11.03.2011	1	4,4537	1	6,1644	10	1,5643
Ўзбекистон	10.03.2011	1	1670,15	1	2310,24	1	58,97
Украина	10.03.2011	100	793,51	100	1105,2007	10	2,8045
Эстония	31.12.2010	1	11,7107	1	15,6466	1	0,383246

Манба: www.prime-tass.ru

ПЕНСИОНЕРЛАР УЧУН ЯНГИ ҚОИДАЛАР

1-бетда

Имтиёзнинг қўлланиши Ўзбекистон Республикаси Халқ банкидаги фуқароларнинг шахсий жамғариб бориладиган пенсия ҳисобварақларига ихтиёрий равишда йўналтириладиган маблағларга жисмоний шахслардан олинган даромад солиғи бўйича имтиёзни қўллаш тартиби тўғрисидаги низом³ билан тартибга солинади.

● Президентнинг 2010 йил 30 сентябрдаги ПФ-4245-сон Фармони билан Президентнинг «Хотин-қизларнинг ижтимоий муҳофазасини кучайтиришга оид қўшимча чоратadbирлар тўғрисида» Фармони⁴ ўз кучини йўқотган деб топилди. У билан бирга ёшга доир пенсияга чиққандан кейин ўрта ва кичик тиббиёт ходимлари, провизорлар, ногирон болаларнинг интернат уйларида, «Меҳрибонлик» уйларида тарбиячилар, шунингдек кутубхоначилар сифатида ишлашни давом эттираётган ва пенсияга чиқиш олдидан мазкур мутахассисликлар бўйича камида 10 йил стажга эга бўлган аёлларнинг пенсияни тўлиқ миқдорда олиш ҳуқуқини берувчи норма ўз кучини йўқотди. 1 октябрдан бошлаб ушбу шахсларнинг ҳаммаси ҳам, бошқа ишлаётган пенсионерлар каби, пенсияни 50% миқдорда оладилар.

● 2010 йил охирида 2010 йил 22 декабрдаги ЎРҚ-272-сон Қонун қабул қилинди, у билан Пенсия таъминоти тўғрисидаги Қонун ва Ўзбекистон Республикасининг Меҳнат кодексига аҳамиятли ўзгартиш ва қўшимчалар киритилди.

ЭНГ КАМ БЕШ ЙИЛЛИК

Пенсия тайинлаш учун етарлича иш стажига эга бўлмаган шахсларга энди ёшга доир пенсиялар куйидаги ҳолларда **камида 5 йил иш стажига мавжуд бўлган тақдирда**, бор стажга мутаносиб миқдорда тайинланади:

а) фаолият тури, мулк ва ҳўжалик юриштиш шаклларида қатъи назар, ходим давлат томонидан ижтимоий сўғурталанган ҳолда бажарган ҳар қандай иш, агар у Молия вазирлиги ҳузуридаги бюджетдан ташқари Пенсия жамғармасига сўғурта бадаллари тўлаган бўлса;

б) ҳарбий хизмат ва партизан отрядлари ҳамда қўшилмаларида бўлиш, давлат хавфсизлиги органларида ва ички ишлар органларида хизмат қилиш;

в) идоравий бўйсунувидан қатъи назар, ҳарбийлаштирилган соқчиликдаги, махсус алоқа органлари ва тоғ-кон-қутқарув қисмларидаги хизмат;

г) яқка тартибдаги меҳнат фаолияти, шу жумладан яқка (гуруҳли) ижара шароитидаги ёки шахсий ёрдамчи, деҳқон (фермер) ҳўжалигидаги фаолият – Молия вазирлиги ҳузуридаги бюджетдан ташқари Пенсия жамғармасига сўғурта бадаллари тўланган тақдирда.

Илгари ёшга доир пенсия тайинлаш учун энг кам беш йиллик стаж талаб қилинмас эди. У ҳозир ҳам иш стажига тўлиқ бўлмаган, умумий касалланиш туфайли I ва II гуруҳ ногиронларига, шунингдек боқувчисини йўқотганлик боис пенсия тайинлаётганда талаб қилинмайди.

ИМТИЁЗЛИЛАР КАМАЙДИ

Пенсия таъминоти тўғрисидаги Қонун 9-моддасининг иккинчи қисмига киритилган ўзгартишларга кўра, экологик офат зонасида ишлаган фуқаролар имтиёзли шартларда пенсия олиш ҳуқуқига эга бўлган шахслар рўйхатидан чиқарилди.

Куйидагиларга энди пенсия ёшани 5 йилга камайтиришни назарда тутадиган имтиёз берилмайди:

қишлоқ ҳўжалиги ходимларининг айрим тоифалари;

тракторчи машинист, қурилиш, йўл машиналари ҳамда тракторлар ва экскаваторлар базасида монтаж қилинган юк ортиштириш машиналарининг машинисти бўлиб ишлаган аёллар;

авиациянинг муҳандис-техник таркиби ходимлари;

тўқимачилик ишлаб чиқаришининг дастгоҳлари ва машиналарида банд бўлган аёл ходимлари;

шаҳар йўловчи транспорти ҳайдовчилари.

Ушбу имтиёз бундан бундан кўп болали оналарга ҳам берилмайди. Илгари 5 ва ундан кўп боласи бўлган ҳамда уларни 8 ёшгача тарбиялаган аёллар пенсия ёшани 5 йилга камайтириш ҳуқуқига эга эдилар. Ҳозирда имтиёз уларни 8 ёшгача тарбиялаган болалиқдан ногиронларнинг оналари учунгина сақланган, бунинг учун уларда камида 20 йиллик иш стажига бўлиши керак.

Бундан ташқари, агар илгари амалда барча ўқитувчилар ва маориф соҳасининг бошқа ходимлари, махсус стажга эга бўлишганда, бундай имтиёзга ҳақли бўлишса, энди жорий йилнинг 1 январидан бошлаб имтиёз фақат ногирон болалар учун ихтисослаштирилган таълим муассасалари, «Меҳрибонлик» уйлари, ҳарбий академик лицейлар, тарбия колониялари ўқитувчиларига, агар бундай муассасаларда камида 25 йиллик иш стажига эга бўлсалар, берилди.

Шунингдек пенсияга эртароқ чиқиш ҳуқуқига эга бўлган тиббиёт ходимларининг доираси торайди. Энди уларга фақат **ихтисослаштирилган тиббиёт** муассасаларининг⁶ врачлари ва ўрта тиббиёт ходимлари, қишлоқ жойларда камида 25 йил ва шаҳарларда камида 30 йил шундай муассасаларда иш стажига эга бўлсалар, киради.

III ГУРУҲ УЧУН ПЕНСИЯ НАЗАРДА ТУТИЛМАГАН

Ногиронлик бўйича пенсия фақат қонун ҳужжатлари билан белгиланган тартибда I ва II гуруҳ ногиронлари деб топилган шахсларга тайинланади. Ногиронликнинг III гуруҳи ҳам белгиланади, бироқ 2011 йилдан бошлаб, ушбу асосга кўра пенсия тайинланмайди ва тўланмайди.

БУ ТУРМУШ ЎРТОҒИ ИШЛАШИ КЕРАК ДЕГАН ЭМАС

Пенсия ҳисоблаб чиқариш учун иш стажига қайд этиладиган меҳнат фаолияти турларига ҳам ўзгартишлар киритилди. Энди куйидагилар иш стажига қайд этилади: олий таълим муассасаларида, аспирантурада, докторантурада ва клиник ординатурада кундузги ўқиш, шу жумладан чет элда ўқиш (илгари ўрта махсус ўқув юртларида, билим юртларида, кадрлар тайёрлаш, маляка ошириш ва янги ихтисосни ўрганиш мактаблари ва курсларида ўқиш ҳам стажга қўшиб ҳисобланган);

бола 3 ёшга тўлгунча болани парвариш-лаш таътилларида бўлиш вақти, **лекин** ҳаммасини жамлаганда **кўпи билан 3 йил** (илгари ёш болаларни парвариш-лаш вақти умумий ҳисобда 6 йил доирасида ҳисобга олинган).

Эндиликда: Ўзбекистон Республикаси муассасалари ва халқаро ташкилотлар ходимлари хотинларининг чет элда бўлган вақти;

чўпонларнинг хотинларининг ишга жойлашиш имконияти бўлмаган яйловларда эри билан бирга яшоган вақти стажга қўшилмайди.

СИЗГА ТУМАН КОЭФФИЦИЕНТИ ҚАЙТА ҲИСОБЛАНДИМИ?

Қонуннинг 49-моддасидан туман коэффицентини белгилаш (олиб ташлаш) ёки унинг миқдорини ўзгартириш муносабати билан пенсияларни қайта ҳисоб-китоб қилиш учун асос чиқариб ташланди. Туман коэффицентини ўзгарганда пенсияларни қайта ҳисоб-китоб қилиш тартиби ҳам бекор қилинди. Бироқ пенсия тайинланаётганда амалдаги иш ҳақи ҳозир ҳам туман коэффицентини ҳисобга олган ҳолда ҳисоблаб чиқарилади. Илгари, агар муайян туман коэффицентини белгиланган туманда ишлаган пенсионер коэффицентини камроқ бўлган бошқа туманга кўчиб ўтса (ёки уни ўзи яшаган туманда камайтиришса), пенсия янги коэффицентини ҳисобга олган ҳолда қайтадан ҳисобланиши керак эди. Гап шундаки, энди муайян пенсионер учун ушбу коэффицентлар ўзгармас бўлади.

ХОДИМЛАРНИ АСРАНГ

2016 йил 1 январдан бошлаб мулкчилик шаклидан қатъи назар, барча корхоналар ва ташкилотлар:

боқувчисини йўқотганлик учун (илгари бу ҳолат назарда тутилмаган), шунингдек ходимнинг меҳнат вазибаларини бажариши билан боғлиқ ҳолда меҳнатда майибланганлиги ёки касб касаллигига учраганлиги оқибатидаги ногиронлик учун;

тўлиқ иш кунида зарарли ва оғир меҳнат шароитларидаги ишларда банд бўлган ҳамда пенсияга илгари белгиланган ёшдан 5 йил аввал чиққан ходим умумий пенсия ёшига тўлгунча қадар тайинланган (илгари фақат аниқ ҳоллар кўрсатилган) пенсияларни тўлаш харажатларининг ўрнини қопловчи пулни иш ҳақи тўлашга мўлжалланган маблағлар ҳисобидан Молия вазирлиги ҳузуридаги бюджетдан ташқари Пенсия жамғармасига ўтказди.

МЕҲНАТ КОДЕКСИДАГИ ЎЗГАРТИШЛАР

2010 йил 22 декабрдаги ЎРҚ-272-сон Қонун билан Меҳнат кодексига (бундан кейин – МК) бир қатор ўзгартиш ва қўшимчалар киритилди.

МКнинг 100-моддасига киритилган ўзгартишларга кўра, 2011 йил 1 январдан бош-

лаб ходимнинг пенсия ёшига тўлганлиги, қонун ҳужжатларига мувофиқ ёшга доир давлат пенсиясини олиш ҳуқуқи мавжуд бўлганда, меҳнат шартномасини иш берувчининг ташаббусига биноан бекор қилиш учун асос бўлиши мумкин. Бироқ бунинг учун, кўрсатилган меъёр маъносидан келиб чиқилса, ходим пенсия ёшига етиши ва давлат пенсия таъминотини олиш ҳуқуқига эга бўлиши керак. Чунончи, умумий қоидага кўра ёшга доир пенсия олиш ҳуқуқига: эрақлар – 60 ёшга тўлганда ва иш стажлари камида 25 йил бўлган тақдирда; аёллар – 55 ёшга тўлганда ва иш стажлари камида 20 йил бўлган тақдирда эга бўладилар (Пенсия таъминоти тўғрисидаги Қонуннинг 7-моддаси). Агар фуқаро пенсия ёшига етган, бироқ унинг меҳнат стажига 5 йилдан камни ташкил қилса, у давлат пенсиясини олиш ҳуқуқига эга бўлмайди. Бунинг маъноси шуки, уни мазкур асос бўйича ишдан бўшатиш, гарчи у пенсия ёшига етган бўлса ҳам, мумкин эмас.

Ушбу асос бўйича ишдан бўшатишда иш берувчи ходимни камида 2 ой аввал огоҳлантириши керак. Табиийки, МКнинг 100-моддасига киритилган ўзгартиш иш берувчига пенсионер ходимни ишдан бўшатиш ҳуқуқини беради, бироқ бунга мажбур қилмайди.

МК 104-моддасининг биринчи қисмига киритилган қўшимчаларга кўра, муддатли меҳнат шартномасида уни муддатидан аввал бекор қилаётганда тарафларнинг неустойка тўлаш тўғрисида ўзаро мажбурияти назарда тутилиши мумкин. Чунончи, меҳнатга оид муносабатлар ходимнинг айбли хатти-ҳаракатлари билан боғлиқ бўлмаган асослар бўйича иш берувчининг ташаббуси билан бекор қилинган бўлса, ходимга неустойка тўланиши керак. Улар сирасига ходимнинг пенсия ёшига етиши ҳам, пенсия олиш ҳуқуқининг юзага келиши ҳам киради. Дарвоқе, неустойка тўлаш мажбурияти муддатдан аввал ишдан бўшашга қарор қилган ходимга ҳам, агар, албатта, бу меҳнат шартномасида назарда тутилган бўлса, татбиқ этилади.

Илгари бўлганидек, аёл болани парвариш-лаш таътилида бўлган даврда унинг иш жойи (лавозими) сақланади. Ушбу таътиллари иш стажига, **бирок жами 3 йилдан кўп бўлмаган муддатда** меҳнат стажига, шу жумладан ихтисослик бўйича иш стажига ҳам киритилади (МК 234-моддасининг бешинчи қисми).

МКга ҳужжатни III гуруҳ ногиронларининг ногиронлик пенсияларини бекор қилиш тўғрисидаги қоидага мувофиқлаштирадиган ўзгартиш ва қўшимчалар ҳам киритилди.

P.S. Кейинги 2 йил ичида пенсия ва меҳнат тўғрисидаги қонун ҳужжатларига кўплаб ўзгартиш ва қўшимчалар киритилди. Бироқ барча ҳужжатлар уларга мувофиқлаштирилган деб бўлмайди. Масалан, Ишлайдиган пенсионерларга пенсия тўлаш тартибидан⁵ ҳанузгача ёшга доир пенсияга чиққандан кейин ўрта ва кичик тиббиёт ходимлари, провизорлар, ногирон болаларнинг интернат уйлари, «Меҳрибонлик» уйларида тарбиячи, шунингдек кутубхоначи сифатида ишлашни давом эттираётган ва пенсияга чиқиш олдидан мазкур мутахассисликлар бўйича камида 10 йиллик стажга эга бўлган аёлларнинг пенсияни тўлиқ миқдорда олиш ҳуқуқи қайд этилган норма олиб ташланмаган. Бироқ уларга пенсия 2010 йил 1 октябрдан бошлаб 50% миқдорида тўланапти. Шунингдек пенсияларни тўлаш муддатларини тартибга соладиган ва белгиладиган ҳужжатлар ҳам қайта кўриб чиқилса, мақсадга мувофиқ бўлар эди.

Мария ТУХТАРОВА,
«Норма» МЧЖ юрисконсулти.

³МВ ва ДСҚнинг АВ томонидан 2010 йил 4 июнда 2111-сон билан рўйхатдан ўтказилган қарори билан тасдиқланган.

⁴1999 йил 17 мартдаги ПФ-2246-сон.

⁵ИТВ, Ижтимоий сўғурта жамғармаси, Мудофаа вазирлиги, ИИВ ва МХХ томонидан тасдиқланган, АВ томонидан 1995 йил 20 декабрда 198-сон билан рўйхатдан ўтказилган.

⁶Тиббиёт муассасасининг ихтисослаштирилган муассасасига кириш-кирмадлигини унинг расмий номига қараб билиш мумкин. Шунингдек Тиббиёт муассасалари раҳбар ходимларининг меҳнатига ҳақ тўлашда соғлиқни сақлаш муассасаларини турларга ажратиш тартиби тўғрисида низомга (АВ томонидан 2006 йил 14 январда 1538-сон билан рўйхатдан ўтказилган) 1-иловага мурожаат қилиш мумкин.

НАЗОРАТ

дек болалар истеъмол қиладиган товарларнинг асосий турлари сотуви устидан назоратни кучайтириш зарурати юзага келди.

– Фуқароларнинг мурожаатлари билан олиб борилаётган ишларда кўпроқ қандай ҳуқуқбузарлик ва қонунбузарликлар учрамоқда?

– Кўмитага ва унинг ҳудудий органларига ўтган йили истеъмолчилардан 5 005 та мурожаат ва шикоят тушди. Ёзма мурожаатлар 2009 йилга нисбатан 31 фоизга кўпайди. Кўмита ва унинг ҳудудий

бошқармаларида ишлаб турган «ишонч телефонлари» бўйича мурожаатлар 62 фоиз ортган. Арз қилинган масалаларнинг қарийб 65 фоизи истеъмолчилар фойдасига ҳал бўлди, қолган масалалар бўйича тегишли тушунтиришлар берилди. Мурожаатларнинг аксарияти уй-жой ва коммунал соҳаси билан боғлиқ (44%), кейинги ўринларни савдо ва умумий овқатланишга (30%), транспорт, алоқа хизматлари ва электр энергиясига оид (12%) масалалар эгаллади. Бошқа соҳага тааллуқли масалалар 14 фоизга борди. Истеъмолчиларнинг ҳуқуқларини ҳимоя қилиш тўғрисидаги қонун ҳужжатларини бузиш ҳоллари юзасидан ҳўжалик юритувчи 949 та субъектга ёзма кўрсатма берилди, материалларнинг бир қисми ҳуқуқни муҳофаза қилиш органлари ва бошқа идораларга оширилди.

– Мумкин бўлса, бундай ҳуқуқбузарликларга оид бир неча мисол келтирсангиз...

– Биз истеъмолчилардан келиб тушган, электр энергияси ва газ таъминоти учун асосий равишда ҳақ ундириб олинганлиги хусусидаги шикоятларни ўрганиб чиқдик. Натижада электр таъминоти корхоналаридан истеъмолчилар фойдасига 77 млн сўмдан ортиқ маблағ ундириб берилди. Шу маблагнинг 2,5 млн сўми битта кўп қаватли уй билан боғлиқдир. Чунончи, Зангиота туман электр таъминоти корхонаси аҳолидан электр энергияси учун олинадиган ҳақни қонунга хилоф тарзда оширган. Оқибатда

10 кун ичида 848 та абонентдан асосий равишда 7,1 млн сўм олинган. Биз тегишли ёзма кўрсатма бериб, шу асосда ана шунча миқдордаги сумма юзасидан истеъмолчилар билан қайта ҳисоб-китоб қилишни топширдик. Бундай қоидабузарлик Тошкент шаҳрида ҳам содир бўлди. Жумладан, Ҳамза туманида яшайдиган бир аёл Кўмитамизга мурожаат этганидан кейин электр таъминоти корхонаси фойдаланмаган электр энергияси юзасидан унга 2 млн сўмни компенсация қилди.

Ўзбекистонда аҳолининг амалда ҳар иккитасидан бири йод танқислигини сезаётганлигини инobatга олиб, Бошқарма йодланган ош тузи ишлаб чиқариш ва реализация қилишга алоҳида эътибор қаратди. Биз истеъмолчилардан бундай тузнинг сифати хусусида анчагина мурожаат олдик. Ўтган йили ҳўжалик юритувчи 97 та субъектнинг фаолиятини ўрганиб чиқдик ва шу асосда турли йўналишда 50 та қоидабузарликни аниқладик. Бу қоидабузарликлар асосан туз таркибидаги йод миқдори белгиланган нормаларга мувофиқ эмаслиги ва тузнинг яроқлилик муддати тугаганлиги билан боғлиқдир. 25 қоидабузарга 1,7 млн сўм миқдорда жарима солинди. Бизнинг ёзма кўрсатмага мувофиқ сифатсиз туз сотувдан четлаштирилиб, қайта ишлаш учун юборилди.

Истеъмолчилардан бирининг мурожаати 1 168 нафар автомашина эгаларига ёрдам берди. Ана шу истеъмолчи «Нексия GLE» русумли машина сотиб олгач, унда ён тарафларга анчагина сифатсиз ойна ўрнатилганлигини аниқлади. Кўмита «General Motors Uzbekistan» ЁАЖга нисбатан иш кўзгатди ва қоидабузарликни бартараф этиш хусусида ёзма кўрсатма чиқарди.

– Истеъмолчилар кўпинча дори-дармонларнинг, тиббиёт муассасаларида кўрсатилган хизматларнинг нархи қимматлигидан шикоят қилишади. Кўмита бу масалани ҳам ўз назорати-га олганми?

– Ўтган йили дори воситалари юзасидан талайгина мониторинглар ўтказдик. Масалан, гриппга ва шамоллаш билан боғлиқ касалликларга қарши қўлланиладиган дори-дармонларга устама нарх белгиланишини 822 та дорихона мисолида ўргандик. До-

риларга қўйиладиган устама нарх 20 фоиздан ошмаслиги қонунчилик даражасида белгилаб қўйилганига қарамай, иши ўрганилган дорихоналардан 187 тасида 830 турдаги дори воситаларига 28 фоиздан 481 фоизгача (!!!) устама нарх қўйилган экан. Шу йўл билан бу дорихоналар асосий равишда 6,5 млн сўм ишлаб олишган. Хусусан, Тошкентдаги «Атлант фарм» хусусий корхонаси «Дюфалак» сиропига қўйган устама 57 фоизни ташкил этган. Навоий вилоятидаги «Табобат маркази» хусусий корхонасида С витаминли гриппостад деган дорини (10 капсула) 12 минг сўмдан пуллашган. Ҳолбуки, воситачилар сонидан қатъи назар, бу дорининг баҳоси 2 993 сўмдан ошмаслиги керак эди.

Бюджет ҳисобидан молиялаштириладиган 83 тиббий муассасада ҳам ўтган йил мониторинг ўтказдик. Шулардан 81 тасида ҳар хил қоидабузарликлар аниқланди. Кўрсатилмаган хизматлар учун ҳақ ундириш ҳамда пуллик хизмат кўрсатишда тарифларни асосий равишда ошириш оқибатида бемор мижозлардан ортиқча 109,8 млн сўм пул олишган. Мониторинг натижалари асосида бу муассасаларга нисбатан 7,1 млн сўмлик жарима жазолари кўрилди ва истеъмолчилар фойдасига 2,4 млн сўм қайта ҳисоб-китоб қилинди. Бундан ташқари, ана шу тиббий муассасаларда яроқлик муддати ўтганлигига қарамай, даволаш амалиёти ва ташхис қўйишда ишлатиб келинган дорилар борлиги ҳам аниқланди. Аниқланган қоидабузарликларни бартараф этиш хусусида уларга ёзма кўрсатма берилди.

– Мабодо дорининг сифати харидорни шубҳалантираётган бўлса, у дорихона ходимидан мувофиқлик сертификати-ни талаб қилишга ҳақлими? Дори воситаларига устама нархлар қўллаш қонунчилигини истеъмолчилар назорат қила оладими? Бундай назоратни улар қай йўсинда амалга оширишлари мумкин?

– Сотиб олувчи энг аввало дорихона ходимидан нархи ўзида шубҳа уйғотган муайян дорининг юкхатини талаб қилиш ҳуқуқига эга: бу ҳужжатда мазкур дорининг таянч баҳоси кўрсатилган бўлади. Импорт қилинган, эркин алмашиладиган валютага харид этилган дори воситасининг савдо устамаси таянч баҳога нисбатан узоғи билан

1-бетда – Дилшод Абдуҳакимжонович, истеъмолчилар ўзларини янада яхшироқ ҳимояланганми деб ҳис этишлари учун Кўмита томонидан қандай чоралар кўрилди?

– Биринчидан, истеъмолчиларнинг ҳуқуқларини ҳимоя қилиш тизими самарали ишлаши учун товарлар ва хизматлар бозорида содир бўлаётган ўзгаришлар силсиласини бевосита кузатиб ва билиб бориш, энг муҳими унга ҳамқадам бўлиш лозим. Бу ўз навбатида қонун ҳужжатларини тақомиллаштиришни тақозо этади. Ўтган йили айна шу йўналишда жиддий қадамлар қўйилди. «Реклама тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикаси Қонунига ҳамда Ўзбекистон Республикаси Маъмурий жавобгарлик тўғрисидаги кодексининг 178¹-моддасига ўзгартиш ва қўшимчалар киритиш ҳақида»ги Қонун² қабул қилинди. Бу Қонун истеъмолчиларни ноҳалол рекламадан муҳофаза этади, уларни ичкиликбозлик ва кашандаликдек ижтимоий иллатдан асрайди. Вазирлар Маҳкамасининг қарори³ билан ҳуқуқнинг 2002 йил 28 ноябрдаги 414-сон қарорига истеъмолчиларнинг ҳуқуқларини ҳимоя қилишда жамоатчилик иштирокини кенгайтиришга қаратилган ўзгаришлар киритилди. Дори-дармон ва тиббий буюмлар, ижтимоий аҳамиятга молик, шунинг-

²2010 йил 17 сентябрдаги ЎРҚ–259-сон Қонун.

³2010 йил 6 августдаги 171-сон қарор.

www.istemolchi.uz: МУРОЖААТ ҚИЛИНГ

Монополиядан чиқариш ва рақобатни ривожлантириш давлат кўмитасида «Ўзбекистон истеъмолчилари ахборот ресурслари» порталининг тақдироти бўлиб ўтди. Мазкур тадбир Монополиядан чиқариш ва рақобатни ривожлантириш давлат кўмитаси, Монополияга қарши сиёсатни тақомиллаштириш маркази ва БМТ Тараққиёт дастури ташаббуси билан ўтказилди.

Ушбу тадбирга бағишланган матбуот анжуманида БМТ тараққиёт дастурининг Ўзбекистондаги вакиллари, Истеъмолчилар ҳуқуқларини ҳимоя қилиш жамиятлари федерацияси, оммавий ахборот воситалари, веб-сайтларда реклама жойлаштирувчи корхона ҳамда реклама соҳасига тааллуқли бўлган бошқа идоралар вакиллари қатнашдилар.

Йиғилишни Монополиядан чиқариш ва рақобатни ривожлантириш давлат кўмитаси раисининг биринчи ўринбосари **У.ТУРДИЕВ** олиб борди.

Кўмитанинг Реклама фаолиятини назорат қилиш ва истеъмолчилар ҳуқуқларини ҳимоя этиш бошқармаси бошлиғи Дилшод Азимов, БМТ Тараққиёт дастурининг Ўзбекистондаги ваколатхонаси бўлим бошлиғи Азиза Умарова, Марказ директори Голиб Холжигитовлар матбуот анжумани мавзуси бўйича қисқа ахборот бердилар.

Бозор муносабатлари ривожланиб бориши жараёнларида

истеъмолчилар коммунал, телефон ва почта хизматлари, маиший ва тиббий хизматлар ҳамда бошқа хизматлар кўрсатилиши учун шартномавий муносабатларга кўпроқ киришадилар. Баъзида истеъмолчилар ўз ҳуқуқларини тиклашга ва жамоат назоратини ўрнатишга ўзлари мажбур бўладилар. Бунда уларга ҳуқуқий саводхон бўлиш, қонунчиликни яхши билиш кўл келади, албатта. Шу муносабат билан ҳозирда истеъмолчилар ҳуқуқларини ҳимоя қилишнинг жамоат назорати бўйича ахборот-маълумот тизимини яратиш зарурати юзага келган.

www.istemolchi.uz ахборот

ресурсининг яратилишини ана шу зарурат тақозо этди. Ушбу ресурс кўйидагиларни амалга оширишга йўналтирилган:

● истеъмолчиларнинг ҳуқуқларини ҳимоя қилиш соҳасида ахборот оқимини таъминлаш;

● истеъмолчиларнинг ҳуқуқларини ҳимоя қилиш соҳасида ҳуқуқий саводхонликни ошириш;

● юзага келган муаммоларни ечиш билан боғлиқ оралик харажатларни қисқартириш мақсадида давлат органлари томонидан истеъмолчилардан тушган мурожаатлар ва шикоятларни тезкор кўриб чиқишнинг интерактив тизимини яратиш.

Тизим истеъмолчилар ҳуқуқларини ҳимоя қилиш тўғрисидаги қонунчилик талаблари бузилиши бўйича шикоят ва аризаларни олиш тезкорлигини оширишга ёрдам беради. Унинг доирасида Кўмита ва Истеъмолчилар ҳуқуқларини ҳимоя қилиш жамиятлари федерацияси фаолиятининг муайян соҳалари бўйича маълумотлар базасининг яратилиши эркин фойдаланиладиган махсус маълумотларни олишни бирмунча соддалаштиради.

Истеъмолчи ресурс кўмагида компьютер орқали он-лайн анкетани тўлдирган ҳолда бевосита Кўмитага мурожаат қилиш имкониятига эгадир. Бундан ташқари, истеъмолчи унинг ҳуқуқини бузган ташкилотга мустақил равишда расмий мурожаат ҳам қилиши мумкин. Сайт орқали истеъмолчи онлайн маслаҳатлар олиш, тадбиркор эса бизнесни олиб бориш, реклама

бўйича асосий қоидалар билан танишиш имкониятига эга бўлади. Ўзбек ва рус тилидаги ресурслар www.istemolchi.uz ва www.potrebitel.uz манзилларида жойлашган.

Монополиядан чиқариш ва рақобатни ривожлантириш давлат кўмитаси Матбуот хизмати материали асосида тайёрланди.

«Мен – истеъмолчиман» бўлимини «Норма маслаҳатчи» муҳбири Ирина ГРЕБЕНЮК олиб боради.

ИШИ

20 фоизни ташкил этади. Масалан, «Доктор Дон» дорисининг (сироп, 100 мл, Покистонда ишлаб чиқарилган) таянч баҳоси 1 650 сўм. Дорихоналарда уни кўпи билан 1 980 сўмга сотиш мумкин (1 650 сўм + 20%). Дорихона ходимларининг аксарияти юкхатлар бухгалтерда ёки дорихона раҳбариди, улар эса ҳозир ишда эмас деган ваҳ билан юкхатни кўрсатишдан бош тортишади. Бундай ҳолларда истеъмолчи Кўмитага мурожаат этишга ҳақлидир. «Дюфалак» сиропи билан айна шундай воқеа содир бўлган эди.

– Мамлакатимизда банк пластик карточкалари ёрдамида ҳисоб-китоб қилиш тизими кўлами кенгайиб бормоқда. Бироқ олинган товар ёки кўрсатилган хизмат уни шу тўлов воситаси ёрдамида амалга оширишдан сотувчилар ёки ижрочилар кўпинча бош тортадилар. Кўмита пластик карточкалар орқали ҳисоб-китоб қилиш ишини назорат қиладиларми?

– Бу масала ҳам Кўмитамиз ва Бошқармамиз эътибор марказидадир. Мамлакат Президентининг «Банк пластик карточкаларидан фойдаланган ҳолда ҳисоб-китоб тизимини ривожлантиришни рағбатлантириш бўйича кўшимча чора-тадбирлар тўғрисида»ги қарорига⁴ мувофиқ Давлат солиқ кўмитаси билан биргаликда қонун ҳужжатлари талабларига риоя этилиши устидан назорат олиб бориш чора-тадбирлари ишлаб чиқилган ва тасдиқланган бўлиб, режада терминаллар билан мажбурий тарзда жиҳозланиши лозим бўлган, аҳоли билан ҳисоб-китобларни пластик карточкалардан фойдаланган ҳолда амалга оширувчи корхоналар фаолияти устидан мунтазам равишда мониторинг олиб бориш назарда тутилган.

– Сотувчилар ёки хизмат кўрсатувчилар истеъмолчининг ҳақни пластик карточка ёрдамида тўлашини рад этар эканлар, кўпинча банк уларни терминал билан таъмин этмаганлигини пеш қиладилар. Аҳвол ҳақиқатда ҳам шундайми ёки бунда муайян даражада айёрлик борми?

⁴2010 йил 19 апрелдаги ПҚ-1325-сон қарор.

⁵1998 йил 25 декабрдаги 723-1-сон Қонун.

⁶1996 йил 27 декабрдаги 355-1-сон Қонун.

– Тадбиркорларнинг бир қисми ҳақни пластик карточка ёрдамида олишдан манфаатдор эмас, шу сабабли турли баҳоналар билан бу борада истеъмолчиларнинг раъйини қайтармоқдалар. Бу билан уларнинг ҳуқуқларини камситмоқдалар. Утган йили биз шу тахлитдаги қоидабузарликлар ҳақида 450 тача ариза олдик, 2 000 савдо объектини мониторинг қилдик. Бу тадбир шуни кўрсатдики, баъзи ҳолларда чиндан ҳам терминаллар йўқлиги сабабли пластик карточкалар ёрдамида ҳисоб-китоб қилишдан бош тортадилар (баъзи банклар савдо корхоналарини терминаллар билан вақтида таъмин эта олмаётир). Терминаллар носоз ҳолатда бўлганлиги қарамай, савдо ходимлари уларни таъмирлашга ошиқмаётганликлари билан боғлиқ ҳоллар ҳам учрайди. Пластик карточкалардан фойдаланган ҳолда сотилаётган товарлар нархлари асосан равишда оширилган жойлар ҳам йўқ эмас. Утказилган мониторинглар натижасида истеъмолчилар билан қайта ҳисоб-китоб қилинди, қоидабузарликларга оид материаллар қонун ҳужжатларига мувофиқ чоралар кўриш учун назорат қилувчи органларга оширилди.

– Реклама тўғрисидаги қонун ҳужжатларининг талабларига риоя этилишини назорат қилиш вазифаси ҳам Кўмитангиз зиммасига юкланган. Утган йили истеъмолчиларни уларнинг ҳуқуқларини бузувчи рекламадан ҳимоя қилиш учун қандай чоралар кўрилди?

– 2010 йили Кўмита ва унинг ҳудудий бўлинмалари ходимлари реклама тўғрисидаги қонун ҳужжатларига риоя этилиши юзасидан 1 569 мониторинг ўтказдилар, шу аснода 700 қоидабузарлик аниқланди, жами 397 млн сўмдан ҳам ортиқ миқдорда жарима жазолари белгиланди. Кўпроқ мазкур Қонуннинг асосий талаби бузилмоқда, натижада нотўғри реклама, тамаки маҳсулотлари ва алкоғолли ичимликларнинг мамлакатимизда тақиқланган рекламаси, истеъмолчиларнинг ҳуқуқларини камситадиган реклама ва шу сингарилар жойлаштирилмоқда. Чунончи, «Azia tea packing» МЧЖ «Ёшлар» ва «Ўзбекистон» радиоканаллари орқали «Осиё» чойини сотиб олишда ўйин фолибларини 10 000 дан ортиқ соврин кутаетганлигини эълон қилган. Аммо совринлар сони рекламада эълон қилинганидан анчагина кам экан. Айна шу нарса истеъмолчини чалғитувчи нотўғри рекламадир. Бошқармамиз кўрсатилган хизматлар учун тариф режасига тўғри келмайдиган тариф-

«Ишонч телефонлари»:
Монополиядан чиқариш ва рақобатни ривожлантириш давлат кўмитаси 239-47-15.
Истеъмолчиларнинг ҳуқуқларини ҳимоя қилиш жамиятлари федерацияси 241-81-88.

лар ҳақида бонг уриб хабар қилган бир қанча уяли телефон компанияларининг нотўғри рекламасини ҳам аниқлади.

Талайгина фармацевтика компаниялари «Реклама тўғрисида»ги Қонуннинг⁵ 13-моддасига хилоф тарзда буклетларда, ён дафтарларда, таквимларда, рўқчаларда ва бошқа нарсаларда дорилар рекламасини тарқатганлиги ҳам шундай мисоллар сирасига киради. Бу масала ўрганилганда Соғлиқни сақлаш вазирлиги рекламада ишлатилган жимжимадор услуб дори воситаларини қўллашга доир йўриқномаларга мувофиқ эмас ва унда кўрсатилган самарани бера олмайди деган мазмунда хулоса берди. Нотўғри рекламани тарқатган фармацевтика компанияларига нисбатан қонун ҳужжатларига мувофиқ иш кўзғатилди.

Бошқарма вазирлик ва идораларнинг, маҳаллий давлат ҳокимияти органларининг реклама бозорини тартибга солувчи норматив ҳужжатларини таҳлил қилиб кўрди. Утган йили Соғлиқни сақлаш вазирлиги томонидан «Дори воситалари, тиббий буюмлар ва тиббий хизматларни реклама қилишга рухсат бериш тартиби тўғрисида» буйруқ чиқарилган бўлиб, у «Реклама тўғрисида»ги Қонунга ҳамда «Товар бозорларида монополистик фаолиятни чеклаш ва рақобат тўғрисида»ги Қонунга⁶ зиддир. Вазирликка қонун ҳужжатларини бузиш ҳолларига барҳам бериш тўғрисида, шунингдек буйруқни бекор қилиш ёки унга ўзгартишлар киритиш ҳамда рухсатнома берганлик учун реклама бозори субъектларидан олинган маблағларни қайтариш ҳақида ёзма кўрсатма юборилди.

– Қоидабузарликлар камроқ бўлиши учун истеъмолчилар ўзларига қонун ҳужжатларидан фойдалана билишлари тирак. Уларнинг ҳуқуқий маданиятини ошириш юзасидан нималар қилинмоқда?

– Ҳар тарафлама билимдон истеъмолчи билан иш олиб борилганда сотувчилар, ишлаб чиқарувчилар, хизмат кўрсатиш соҳаси ходимлари унинг ҳуқуқларини камроқ бузадилар. Шу боис эндиликда истеъмол маданияти ва саводхонлигини оширишга катта аҳамият берилмоқда. Бу иш истеъмолчиларгагина эмас, балки савдо, хизмат кўрсатиш соҳаси ходимларига ҳам қаратил-

гандир. Зеро бундай ходимларнинг аксарияти Қонунни яхши билмаганликлари тўғрисида кўпинча унга риоя қилмайдилар.

Ҳуқуқий ялли саводхонлик ҳаракати ас-лаҳахонасида оммавий ахборот воситаларида чиқиш; истеъмолчиларга ҳуқуқлари бузилган тақдирда қаерга мурожаат этишлари лозимлиги ҳақида эълонлар бериш; билбордларда оммавий ахборот воситаларида ижтимоий реклама бериш; савдо нуқталарида тарқатиладиган плакатлар чиқариш; жамоат транспортида (автобусларда, метрода) истеъмолчиларнинг ҳуқуқларини тушунтирувчи видеороликлар чиқариш; ўзбек ва рус тилларидаги www.istemolchi.uz ва www.potrebitel.uz сайтларидан, «Истеъмолчи» газетасидан фойдаланиш имконияти бор. Истеъмолчилар учун коммунал, алоқа, меҳмонхона, темир йўл ва бошқа хил хизматлар кўрсатиш бўйича маълумотнома чоп этилди. Истеъмолчиларнинг ҳуқуқий маданиятини ошириш бўйича 500 дан ортиқ семинар ва брифинг ўтказилди. Олий Мажлис Қонунчилик палатасининг депутатлари билан биргаликда реклама тўғрисидаги қонун ҳужжатларини такомиллаштириш, истеъмолчиларнинг ҳуқуқларини ҳимоя қилиш соҳасидаги ғов-тўсиқларни бартараф этиш, товарларнинг сифатини ошириш, йўловчилар ташиш соҳасида истеъмолчиларнинг ҳуқуқларини ҳимоя қилиш масалалари юзасидан давра суҳбатлари ҳамда семинарлар ўтказилди ва уларнинг якунлари бўйича тегишли қарорлар қабул қилинди.

Истеъмолчиларнинг ҳуқуқларини ҳимоя қилиш жамиятлари федерацияси билан ҳамкорлик яхши самара бермоқда. Утган йили шу Федерация билан биргаликда 1 069 семинар, 7 700 дан ортиқ маъруза ўқилди ва давра суҳбати ўтказилди. Федерацияга ва унинг минтақавий бўлинмаларига фуқаролардан ҳуқуқлари камситилганлиги билан боғлиқ 7 000 дан ортиқ мурожаат келиб тушди. Ана шу мурожаатлар юзасидан 1 205,2 млн сўмликдан ортиқ зарарларнинг ўрни қопланди ва қайта ҳисоб-китоб қилинди. Истеъмолчиларнинг жамоатчилик асосидаги ҳаракатини ривожлантиришни, уларнинг ҳуқуқий маданиятини юксалтиришни рағбатлантириш ўз самараларини бермоқда.

Бизга мактуб йўллабсиз

ҚАЙТАРИБ БЕРИШГА ҲАҚЛИСИЗ

? *Кўпинча дўконларда сотилган товар қайтиб олинмайди деган эълонни кўриш мумкин. Хўш, товар сифатсиз ёки яроқсиз бўлса, бунда ҳам қайтиб олишмайдимиз? Бутик деб юритилган дўкон сотувчисига бир кун шу саволни бергандим, бунга жавобан товарни сотиб олишда эътиборлироқ бўлиш керак деди у тўнғроқ оҳангда. Айтингчи, бундай эълон асослими, қолаверса «Истеъмолчиларнинг ҳуқуқларини ҳимоя қилиш тўғрисида»ги Қонунга зид эмасми?*

– Бундай эълон ноқонунийдир! «Истеъмолчиларнинг ҳуқуқларини ҳимоя қилиш тўғрисида»ги Қонуннинг¹ (бундан буён матнда Қонун деб юритилади) 13-моддасида назарда тутилишича, нуқсонли товар сотиб олган истеъмолчининг ихтиёрида ҳуқуқлари ҳимоя этилиши имконини берадиган 5 хил йўл бор. Бинобарин у олган товарини айна шундай, аммо сифатли товарга ёки бошқа русумдаги (моделдаги, артикулдаги) товарга алмаштириб беришлари ва нарх бобида тегишли ҳисоб-китоб қилишларини; ёки товарнинг камчиликларини бепул бартараф этилишини ёки камчиликларни истеъмолчининг ўзи ёки бошқа шахс бартараф этганда харажатларнинг ўрни қоплаб берилишини; ёки нархи мутаносиб тарзда камайтирилишини; ёки шартномани бекор қилиб, етказилган зарарларнинг ўрни қоплаб берилишини талаб қилиши мумкин.

Истеъмолчи ана шу ҳуқуқлардан камчиликларни: агар товарнинг кафолат муддати ёки яроқлилик муддати мобайнида; кафолат муддати ва яроқлилик муддати бел-

гиланмаган товарлар юзасидан 6 ой мобайнида; мавсумий товарлар учун мамлакатимиз ҳукумати томонидан белгиланган муддат мобайнида аниқлаган бўлса, фойдаланиши мумкин.

КИЙИМ ҚУЙИБ ҚЎЙГАНДЕК МОС БЎЛСИН

? *Мен костюм сотиб олгандим, уйга олиб келгач, синчковлик билан қараб, ранги ҳам, тикилиши ҳам менга мос эмас деган фикрга келдим. Хуллас, олган нарсам дидимга ўтиришмади. Дўконга қайтиб бориб, сотувчидан бошқасига алмаштириб беришларини сўрадим, лекин у илтимосимни қатъиян рад қилди. Сотувчи шундай қилишга ҳақми?*

– Тегишли сифатдаги ноозиқ-овқат товарини, у қаерда сотиб олинган бўлса, ўша ерда сотувчидан айна шундай товарга алмаштириш ҳуқуқи борлигини (Қонуннинг 18-моддаси) истеъмолчиларнинг кўпчилиги билмайди. Сотувда бундай товар бўлмаса, унга пул компенсацияси тўланмоғи лозим. Алмаштирилмайдиган товарларнинг рўйхати ва уларни алмаштириш тартиби Ўзбекистон Республикасида чакана савдо қоидаларида² белгилаб қўйилган (27 ва 28-бандлар).

ФИРМА КАФОЛАТЛАЙДИ

? *Кир ювиш машинаси сотиб олгандим. Дўконда харид этилган пайдан эътиборан унинг кафолат муддатини 1 йил деб белгилашди. Аммо бу машина 1,5 йил олдин чиқарилган экан. Товарларнинг кафолат муддати қайси вақтдан белгилашини айтиб бера олмайсизми?*

– Қонуннинг 11-моддасида шу нарса назарда тутилганки, узоқ муддат фойдаланиладиган товарларнинг барча турларига ва кўрсатилган хизматларга кафолат муддати белгиланади. Бу муддат товар сотилган ёки хизматлар

кўрсатилган кундан эътиборан ҳисобланади. Мабодо товар сотилган кунни аниқлашнинг имкони бўлмаса, у ҳолда муддат товар тайёрланган кундан эътиборан ҳисобланади. Ана шу муддат мобайнида тайёрловчи ёки ижрочи товарнинг рисоладагидек ишлашини (қўлланилиши ёки фойдаланилишини) таъминлаши шарт. Кафолат муддати товарнинг (хизматнинг) паспортига ёки товар сотилганда товар билан ёхуд хизмат кўрсатилганда истеъмолчига бериладиган бошқа ҳужжатда кўрсатилди.

ЧОЙ ШИРИНЛИКСИЗ БЎЛМАЙДИ

? *Дўконга кириб чой билан ичиш учун 300 грамм конфет сотиб олмоқчи бўлдим. Лекин конфетларнинг ҳаммаси ярим килограммдан қилиб қадоқланиб, пакетга солиб қўйилган экан. Сотувчи 300 грамм тортиб беришдан бўйин товлаб, ярим кило олаверинг деган бўлди. Савдо ходимининг товарни шу йўсин тикиштириши ўринлими?*

– Қонуннинг 4-моддасига мувофиқ истеъмолчи товарни эркин танлаш ҳуқуқига эга ва бу ҳуқуқни ҳеч ким чеклаб олмайди. Қонуннинг 21-моддасида белгилаб қўйилганидек, шартноманинг истеъмолчининг ҳуқуқларини камситувчи ва қонун ҳужжатларига зид шартлари ҳақиқий эмас деб топилади. Муайян миқдордаги товарни сотишдан бош тортиш сизнинг истеъмолчи сифатидаги ҳуқуқларингизни бузиш бўлганлиги сабабли сиз дўкон муддирига ўз талабингиз билан мурожаат этишга тўла ҳақлисиз.

ЭСКИРИШ ҚАНДАЙ ҚАЙД ЭТИЛАДИ?

? Бюджет ташкилотининг балансида асосий воситалар – «Дамас», «Нексия», УАЗ, «Ласетти», «Москвич» машиналари бор. Автомашиналарнинг ҳаммасига 20%лик эскириш коэффициенти қўлланадими?

Эскиришни ҳисоблаб ёзганда баланс қиймати 0 га тенг, бироқ машиналардан фойдаланиб келинмоқда. Биз эҳтиёт қисмлар, аккумуляторлар, шиналар ва ҳоказоларни алмаштирдик. Бундан кейин эскиришни қандай қилиб тўғри ҳисоблаб ёзиш керак, баланс қийматининг асосига қайси суммани олиш керак?

Яроқсиз ҳолга келган ёки бундан кейин фойдаланиб бўлмайдиган автомашиналар, мониторлар, ксерокслар, турли фильтр, эски совутиқлар, телевизорлар ва бошқа буюмларни ҳисобдан чиқариш учун қандай ҳужжатлар зарур?

Б.Тешабоев,
директор.

1. Бюджет ташкилотларида асосий воситаларнинг эскириши Бюджет ташкилотларининг асосий воситаларининг эскиришини аниқлаш ва бухгалтерия ҳисобида акс эттириш тартиби тўғрисидаги низомда¹ (бундан кейин – 2028-сон Низом) белгиланган меъёрлар бўйича ҳисоблаб ёзилади. Авто-транспорт воситалари эскиришининг йиллик меъёри куйидагиларни ташкил қилади:

ишлаб чиқариш транспорти, энгил автомобиллар, автомобиль транспортининг ҳаракатдаги таркиби – 20%;
коммунал транспорт – 10%;
бошқа транспорт воситалари – 20%.

Вазирликлар, давлат қўмиталари ва идоралари, зарур ҳолларда, ўзларининг тизимидаги ташкилотларда асосий воситаларнинг эскириши меъёрларини асосий воситаларнинг техник шартлари ва ёки тайёрловчи-ташкилотлар тавсияларига мувофиқ асосий воситалар объектларининг самарали фойдаланиш муддатини ҳисобга олган, бироқ 2028-сон Низом билан белгиланган меъёрлардан ошмаган ҳолда ўрнатилган тартибда белгилашлари мумкин.

2. Асосий воситалар эскиришини ҳисоблаб ёзиш бюджет ташкилотларида объектнинг дастлабки (тиклаш) қиймати ёки уни балансдан ҳисобдан чиқариш доирасида амалга оширилади. Бироқ бунда:

эскиришни ҳисоблаб ёзиш миқдори асосий воситалар объектлари қийматининг 100%идан ошиши мумкин эмас;

бундан кейин фойдаланиш учун яроқли бўлган алоҳида объектлар қийматининг 100%и миқдоридида эскиришни ҳисоблаб ёзиш уларни тўлиқ эскириш сабабли ҳисобдан чиқариш учун асос ҳисобланмайди (2028-сон Низомнинг 8 ва 15-бандлари). Бундан келиб чиқадиги, бюджет ташкилотлари фойдаланишда бўлган асосий воситалар объектларига (машиналарга) эскиришни ноль даражали баланс қиймати билан ҳисоблаб ёзмайдилар.

3. Бюджет ташкилотларида асосий воситаларни балансдан ҳисобдан чиқариш Асосий воситаларни балансдан чиқариш тартиби тўғрисидаги низомга² (бундан кейин – 1401-сон Низом) мувофиқ амалга оширилади. Унга молия вазирининг буйруғи (АВ

томонидан 2010 йил 12 майда 1401-1-сон билан рўйхатдан ўтказилган) билан бюджет ташкилотларига тааллуқли бўлган бир қатор ўзгартишлар киритилган. Хусусан, уларда назарда тутилишича, асосий воситаларни тугатиш, реализация қилиш ва текин бериш муносабати билан уларни ҳисобдан чиқариш фақат юқори турувчи ташкилот билан келишиб, бундай ташкилот бўлмаган тақдирда – қонун ҳужжатларига мувофиқ мустақил равишда амалга оширилади.

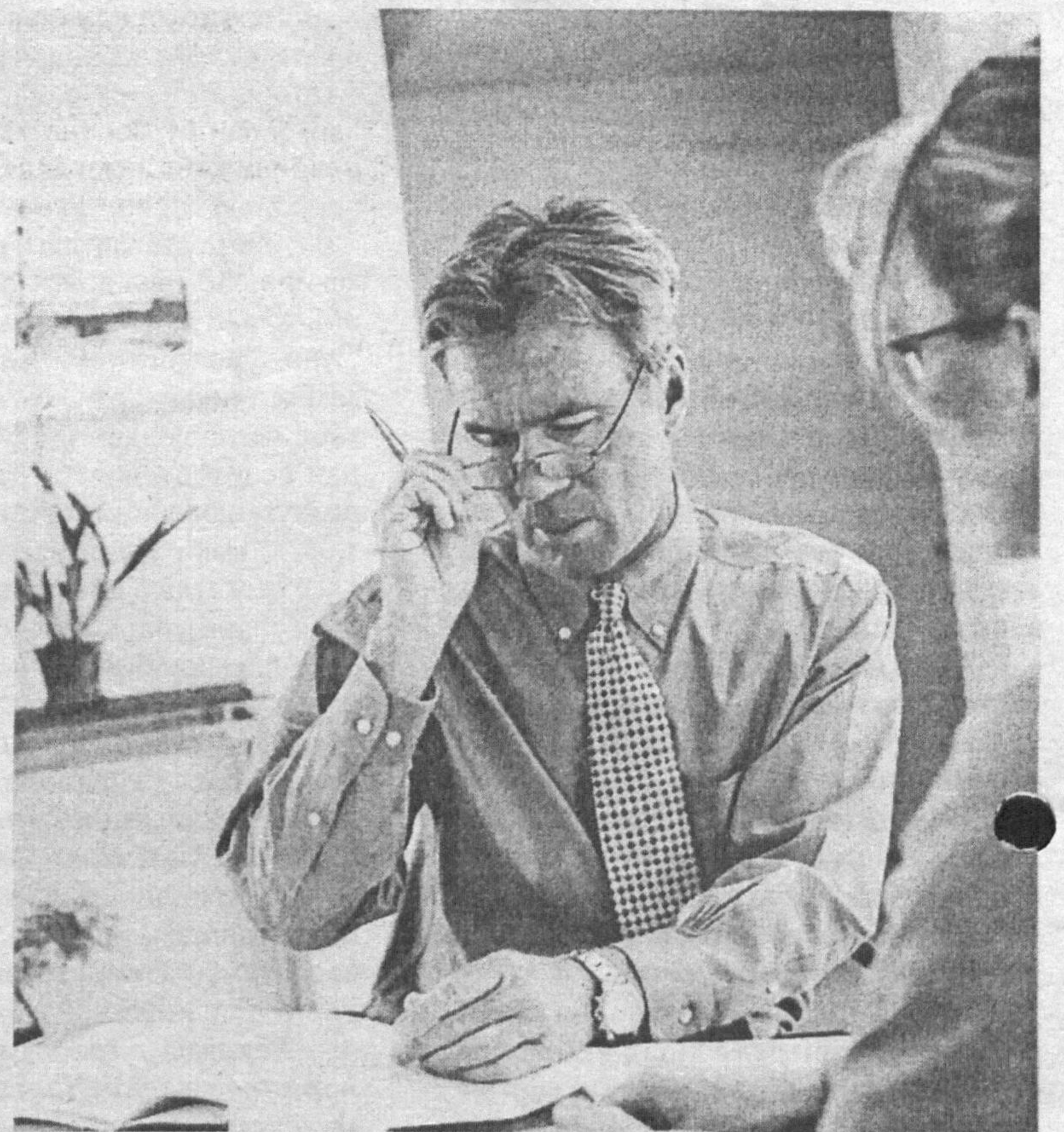
Ташкилот раҳбарининг буйруғи асосида асосий воситаларни тугатиш муносабати билан уларни ҳисобдан чиқариш тўғрисида қарор қабул қилиш учун раҳбар (раҳбар ўринбосари) ёки бош муҳандис раислигида комиссия тузилади. Комиссия таркибига ташкилотнинг тегишли мутахассислари, бухгалтерия ходимлари ва моддий жавобгар шахслари киритилиши керак. Асосий воситаларни ҳисобдан чиқариш тўғрисида комиссия томонидан қабул қилинган қарор натижалари:

АВ-4-сон шаклдаги асосий воситаларни тугатиш тўғрисидаги далолатнома (1401-сон Низомга 1-сон илова) билан;

АВ-4а-сон шаклдаги транспорт воситаларини тугатиш тўғрисидаги далолатнома (1401-сон Низомга 2-сон илова) билан расмийлаштирилади.

Далолатнома икки нусхада тузилади, комиссия аъзолари томонидан имзоланади ва ташкилот раҳбари томонидан тасдиқланади. Биринчи нусхаси бухгалтерияга берилади, иккинчи нусхаси асосий воситалар объектларининг сақлиниши учун жавобгар бўлган шахсда қолиб, ҳисобдан чиқариш натижасида қолган моддий бойликлар ёки темир-терсаки омборга топшириш ва сотиш учун асос бўлади.

Фалокат оқибатида ёки фойдаланишнинг рисоладаги шарт-шароитлари бузилган тақдирда чиқиб кетган асосий воситалар объектини балансдан ҳисобдан чиқаришда тугатиш далолатномасига фалокат ёки фойдаланиш-

нинг рисоладаги шарт-шароитлари бузилганлиги тўғрисидаги далолатноманинг кўчирма нусхаси илова қилинади, шунингдек уларга олиб келган сабаблар аниқланади ва айбдор шахсларга нисбатан кўрилган чоралар кўрсатилади.

Тугатиш далолатномалари ташкилот раҳбари томонидан тегишли юқори ташкилотлар билан келишилгандан кейин тасдиқланади. Тугатиш далолатномалари тасдиқлангунга қадар асосий воситаларни қисмларга бўлиш ва демонтаж қилишга йўл қўйилмайди.

Тугатилаётган автотранспорт воситаси ИИБ ЙХХДХ органларида ҳисобдан чиқарилиши керак.

Тугатиш жараёни якунланганидан сўнг ташкилот бухгалтерияси томонидан 1401-сон Низомга 3-сон иловага асосан Асосий воситаларни тугатиш билан боғлиқ харажатлар ва уларни тугатишдан моддий бойликларнинг келиб тушиши тўғрисида маълумотнома тайёрланади.

Қисмларга бўлинган ва демонтаж қилинган объектнинг бошқа асосий воситани таъмирлаш учун яроқли бўлган барча узеллари, деталлари, материаллари, рангли ва қимматбаҳо металлари улар ҳисобга олинганлиги тегисли ҳисобварақларга асосий воситаларни тугатиш комиссияси томонидан белгиланган эҳтимолий фойдаланиш нархи бўйича кирим қилинади. Яроқсизлари иккилик хом ашё (темир-терсак) сифатида кирим қилинади ҳамда ташкилотнинг хоҳиши бўйича ишлатилади. Агар ташкилот тугатилган асосий воситаларни қисмларга ажратиш ва демонтаж натижасида кирим қилинган товар-моддий бойликларни реализация қилса, олинган маблағлар юқори ташкилотнинг қарорига мувофиқ тақсимланади.

Ольга РАХМАТУЛЛИНА,
«Norma Ekspert»
эксперт-иқтисодчиси.

? Корхонамиз (ХХТУТ бўйича коди 15270) ягона солиқ тўлови тўловчиси бўлиб (ҚҚС тўламаймиз), мебель ишлаб чиқаради. Хом ашёни (ёғочни қайта ишлашдан чиқадиган қипиқ кўринишидаги чиқиндилар) қайта ишлашга бериш шартномаси тузганмиз, шундан сўнг тайёр ДСП оламиз. Ушбу операцияларни ҳисобда қандай акс эттириш керак?

Бухгалтер.

– Қайта ишлашга берилган хом ашё билан боғлиқ операциялар Қайта ишлашга берилган хом ашё билан боғлиқ операцияларни бухгалтерия ҳисобида акс эттириш тартиби тўғрисидаги низомга¹ мувофиқ ҳисобга олинади. Уларнинг хусусияти шундан иборатки, хом ашё ва ундан тайёрланган маҳсулотга бўлган мулк ҳуқуқи хом ашёни қайта ишловчига ўтмайди – у тайёр маҳсулотни буюртмачига берган ҳолда хом ашёни қайта ишлаш бўйича хизматлар кўрсатади. Буюртмачи томонидан хом ашёни топшириш қабул қилиш-топшириш далолатномаси ёки қайта ишлашга берилган хом ашёни топширишга юкхат билан расмийлаштирилади. Ундан қилинган маҳсулот буюртмачига бажарилган ишларни қабул қилиш-

топшириш далолатномаси бўйича қайтарилади. Бажарилган хизматларга қайта ишловчи ҳисобварақ-фактура ҳамда хом ашёнинг сарфланиши тўғрисидаги ҳисоботни тақдим этади.

Хом ашёни (қипиқни) қайта ишлашга бериш бухгалтерия ҳисобида 1070-«Четга қайта ишлаш учун берилган материаллар» ҳисобварағида акс эттирилади. Қайта ишлашга бериладиган хом ашё ва материаллар 4-сон БХМС «Товар-моддий захира-лар»да² назарда тутилган тартибда шакллантириладиган таннарх бўйича баҳоланади.

Чет корхоналарга тўланган, қайта ишлашга берилган хом ашёни қайта ишлаш бўйича харажатлар бевосита қайта ишлашдан олинган материаллар ҳисобга олинган ҳисобварақлар дебетида ёки ишлаб чиқариш харажатлари ҳисобварақларига киритилади (2086-сон Низом 10-бандининг «г», «е» кичик бандлари). Сизнинг ҳолатингизда чиқиндиларни (қипиқларни) қайта ишлаш бўйича хизматларга ҳақ тўлаш харажатлари тайёр материал – ДСП таннархига киритилади.

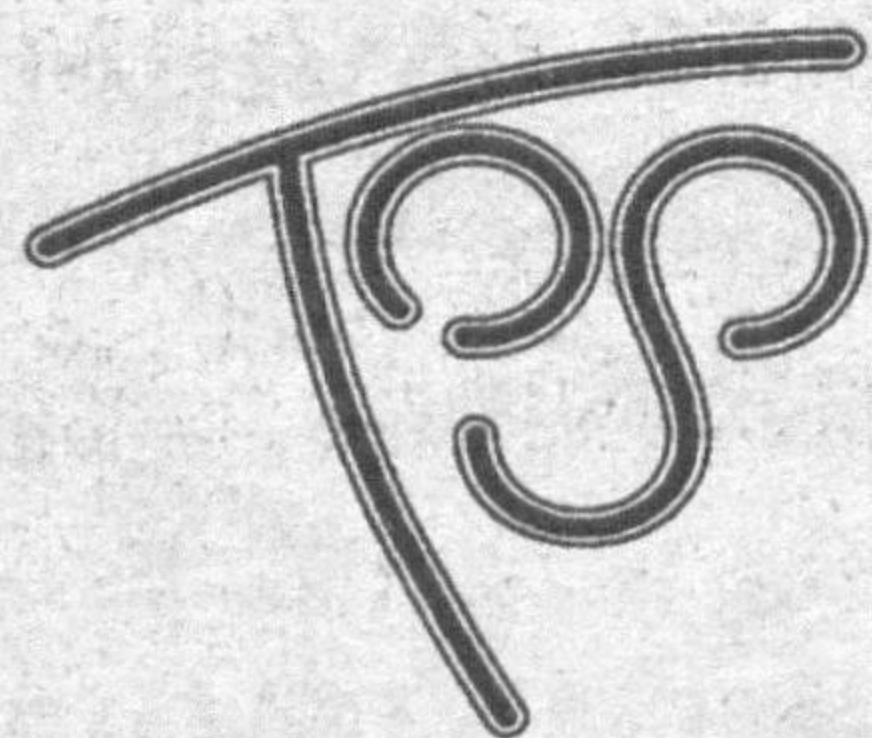
ЧИҚИНДИЛАРДАН ДАРОМАД

Материалларни қайта ишлашга бериш куйидаги проводкалар билан акс эттирилади:

Қайта ишлашга берилган материалларнинг буюртмачи корхонада ҳисоби		
	дебет	кредит
Материаллар қайта ишлашга берилган	1070- «Четга қайта ишлаш учун берилган материаллар»	1010-«Хом ашё ва материаллар»; 1050-«Қурилиш материаллари» ва б.
Қайта ишловчига бўнак ўтказилган	4310- «Мол етказиб берувчилар ва пудратчиларга берилган бўнаклар»	5110-«Ҳисоб-китоб счёти»
Буюртмачининг омборига хўжалик фаолиятида бундан кейин фойдаланиш учун қайта ишлаш маҳсулотининг келиб тушиши акс эттирилган	1000-«Материаллар»	1070-«Четга қайта ишлаш учун берилган материаллар»
Агар олинган маҳсулот буюртмачининг омборига хўжалик фаолиятида бундан кейин фойдаланиш учун келиб тушса, қайта ишлаш бўйича бажарилган ишлар (хизматлар) қиймати ҳисобдан чиқарилган	1000-«Материаллар»	6010-«Мол етказиб берувчилар ва пудратчиларга тўланган счётлар»
Илгари қайта ишловчига берилган бўнакларни ҳисобга олиш акс эттирилган	6010-«Мол етказиб берувчилар ва пудратчиларга тўланган счётлар»; 6990-«Бошқа мажбуриятлар» ва б.	4310-«Мол етказиб берувчилар ва пудратчиларга берилган бўнаклар»
Қайта ишловчи олдидаги қарзни узиш акс эттирилган	6010-«Мол етказиб берувчилар ва пудратчиларга тўланган счётлар»; 6990-«Бошқа мажбуриятлар» ва б.	5110-«Ҳисоб-китоб счёти»
Қайта ишлашдан қайтарилган (тўлиқ фойдаланилмаган) материаллар кирим қилинди	1010-«Хом ашё ва материаллар»; 1050-«Қурилиш материаллари» ва б.	1070-«Четга қайта ишлаш учун берилган материаллар»

Жавобни «Norma Ekspert» мутахассислари тайёрладилар.

ТОП

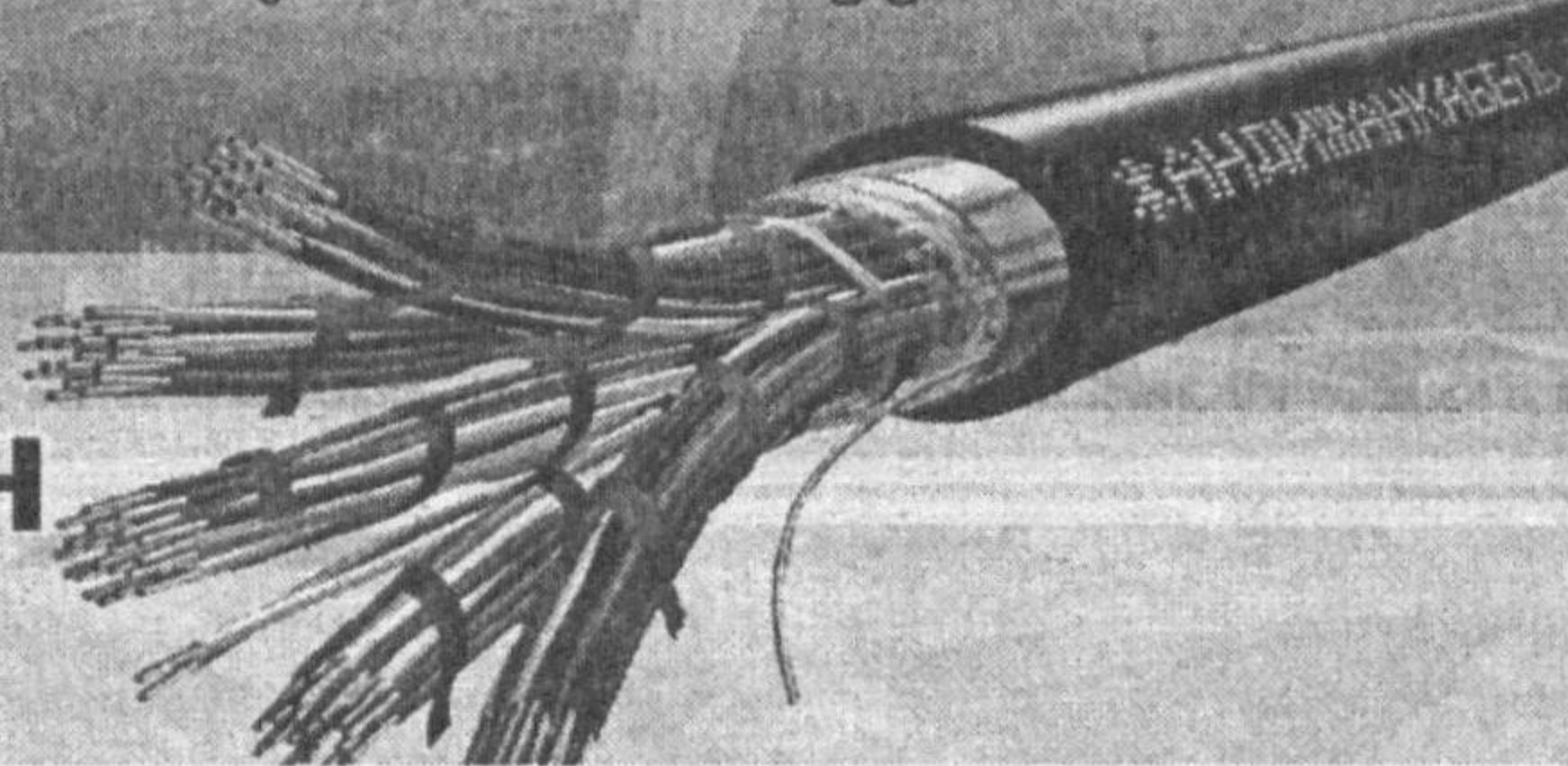
ЭНГ ЯХШИСИНИ ТОП!

«Норма маслаҳатчи» N 10 (295) 2011 йил 15 март

МДХдаги ЭНГ ЙИРИК ИШЛАБ ЧИҚАРУВЧИЛАРДАН БИРИ

**АНДИЖОН
КАБЕЛЬ
ЗАВОДИ**

ТОВАР СЕРТИФИКАТЛАНГАН

**РЕАЛ НАРХЛАР БЎЙИЧА
СИФАТ ВА КАФОЛАТ**

Тошкент ш., Қибрай (собик М.Жалил) кўч., 92. Тел.: 150-11-77 (кўп тармоқли), 150-55-66 e-mail: tashkent@ak.uz, www.cable.uz

Тўғридан-тўғри ишлаб чиқарувчи заводдан етказиб бериш

Траллар ва ярим тиркамалар «HARTUNG» (Россия) Автокранлар «Силач» (Украина)

H1647-4

Барча тўлаш усуллари мавжуд

Буюртмага асосан

Юк кўтариш қуввати
15 – 100 тонна

Юк кўтариш қуввати
28 – 40 тонна

079-11

Тел.: (+99871) 254-77-19, (+99890) 999-07-06
e-mail: dima@solar-ct.com

*Тошкент шаҳар хўжалик судининг 2011 йил 1 мартдаги ҳал қилув қарорларига асосан

Учтепа туманидаги тугатилаётган корхоналар РЎЙХАТИ

Корхона номи	СТИР	Рўйхатга олинган санаси ва рақами	Юридик манзили	Қарор рақами
"POYTAHT LADA"	205229210	28.11.2006 001286-01	Оқшом кўч., 4а	10-1119/1976
"IBROXIM BEST BUSINESS"	301336584	05.10.2009 003166-01	Е.Бобожонов 1-тор кўч., 28	10-1119/1973
"NUR-OMAD SAVDO"	301010611	19.12.2008 002587-01	Хайратий 4-тор кўч., 13	10-1119/1972
"TARIM-BIZNES"	203151557	23.02.2000 234	Чилонзор 12-14-44	10-1119/1975
"IBROXIM-SULTON PLYUS"	301168478	01.05.2009 002864-01	Гулистон 1-тор кўч., 36	10-1119/1979
"KAPITAL KONKRET QURILISH"	301486082	06.02.2010 003531-01	Иза кўч., 20	10-1119/1978
"SHAH-RUST SERVIS GROUP"	300596381	19.10.2007 001852-01	Чилонзор г9а-2-28	10-1119/1969
"MONTEO PLYUS"	301636282	12.06.2010 003802-01	Зарафшон 6-тор кўч., 27	10-1119/1970
"ABUDODAN"	300325339	05.03.2007 001449-01	Зиё Саид кўч., 128а	10-1119/1977
"ERDEM GLOBAL"	301625390	31.05.2010 003782-01	Иза, 2а	10-1119/1971
"SAIDMUXTOR-RIVOJ"	301443208	14.01.2010 003419-01	Хондамир кўч., 47	10-1119/1974
"PERLA NEGRA"	301046115	30.01.2009 002667-01	М.Шайхзода кўч., 1	10-1119/1980

Мазкур корхоналарнинг тўртбурчак тамгалари ва думалоқ муҳрлари ҳақиқий эмас деб ҳисоблансин. Ушбу корхоналарнинг кредиторлик ва дебиторлик қарздорлиги бўйича даъволар эълон чоп этилган кундан бошлаб 2 ой давомида Учтепа тумани Ҳокимияти биносининг 3-қаватидаги 4-хонада қабул қилинади. Тел. 274-16-37.

Тошкент шаҳар хўжалик судининг 2011 йил 5 мартдаги ҳал қилув қарорига асосан

Учтепа туманидаги банкрот деб топилган корхоналар РЎЙХАТИ

Корхона номи	Қарор рақами	Тугатув бошқарувчиси
"DISK TRI IKSS" ХК	10-1119/1992	А.Бобожонов
"ABDUJAFAR SAVDO PLUS"	10-1119/1993	Б.Саидов
"ASL SAYQAL QURILISH"	10-1119/1991	А.Бобожонов

Мазкур корхоналарга тегишли бўлган думалоқ муҳрлар ва учбурчакли тамгалар ҳамда бирламчи таъсис ҳужжатлари ва Давлат рўйхатидан ўтганлиги тўғрисидаги гувоҳномалари бекор қилинди. Даъволар 2 ой мобайнида Тошкент ш., М.Шайхзода кўчаси, 1а-уй, 309-хонада қабул қилинади. Тел. 275-95-10.

"Интеграл стар" ХК таклиф қилади

"ЕҒОЧ-ТАХТА МАТЕРИАЛЛАРИ"

ассортиментда

Хизматлар лицензияланган

Тўлов - исталган шаклда

Тел. 303-16-46, факс 274-66-77

«UNIKS-STAR» МЧЖ

НАСОСЛАР

чуқурликлар учун ЭЦВ 4, 6, 8, 10 туридаги
дренаж учун ГНОМ туридаги
К туридаги, Консоль
"КАСКАД" ҚЎЗ
Товар сертификатланган
ТЕЛ.: 253-97-60, 188-98-38, WWW.NASOS.UZ

ВК туридаги, Вихрли
ЦМК туридаги фекаль
"Андижанец" насоси
189-10

Рўйхатлар

Тошкент шаҳар хўжалик судининг 2011 йил 2 мартдаги 10-1107/2102-сонли ҳал қилув қарорига асосан Шайхонтохур туманидаги "SAID AMIN MEMOR" МЧЖ ҳамда 10-1107/2103-сонли ҳал қилув қарорига асосан "VED SPEC" МЧЖ банкрот деб эътироф этилган ва тугатишга оид ишлар бошланган. Тугатиш бошқарувчиси этиб Шайхонтохур туман ДСИ ходими Д.Ишметов тайинланган. Корхоналарга тегишли бўлган муҳр ва бурчак штамплари бекор қилинди. Ушбу корхоналарга алоқадор шахс ва корхоналарнинг муружаатлари 2 ой давомида куйидаги манзилда қабул қилинади: Тошкент ш., Шайхонтохур тумани 100011, А.Навий кўчаси, 7а-уй, 306-хона. Тел. 241-30-86.

***

Тошкент шаҳар хўжалик судининг 2011 йил 4 февралдаги 10-1109/1854-сонли ахримига асосан Чилонзор туманидаги "SHARQLIFT" МЧЖ банкрот деб эълон қилинди ва тугатишга оид ишлар бошланди. Тугатув бошқарувчиси этиб Ф.Тўхтаев тайинланган. Корхонанинг думалоқ ва бурчак шаклидаги муҳр ва штамплари бекор қилинди. Ушбу корхонага алоқадор шахс ва корхоналар ўз муружаатларини Тошкент ш., Бунёдкор кўчаси, 51а-уй, Чилонзор туман ДСИ биносига билдиришлари мумкин. Тел. 276-98-12.

***

Тошкент шаҳар хўжалик судининг 2011 йил 9 мартдаги 10-1118/2871-сонли ҳал қилув қарорига асосан Миробод туманидаги "TEHNO GRAND UNIVERSAL" МЧЖ (СТИР 206997094; рўйхатга олинган қарор санаси ва рақами: 24.04.2009 – 003829-03; ОКПО: 22715857) банкрот деб топилган ва тугатишга оид ишлар бошланган. Мазкур корхона бўйича тугатиш бошқарувчиси этиб С.Абдурахимов тайинланган. Ушбу корхонанинг таъсис ҳужжатлари, давлат рўйхатидан ўтганлиги ҳақидаги гувоҳномалари, муҳр ва штамплари, шунингдек белгиланган тартибда давлат архивига топширилиши лозим бўлган бошқа ҳужжатлари бекор қилинади. Кредиторлар йиғилиши 2011 йил 14 апрелда ўтказилади. Банкротликка оид тугатиш ишлари давом этмоқда. Кредиторлар даъволари эълон чиққан кундан бошлаб 1 ой муддат ичида куйидаги манзилда қабул қилинади: Тошкент ш., Нукус кўчаси, 23а-уй, 610-хона.

***

Тошкент шаҳар хўжалик судининг 2011 йил 14 февралдаги қарорларига асосан Ҳамза туманидаги тугатилаётган корхоналар РЎЙХАТИ

Корхона номи	СТИР	Қарор рақами
"IJOD NASHRIYOT UYI" МЧЖ	205859646	10-1115/1210
"INFRA-ONIKS" КК	200553232	10-1115/1211
"KVINT UNIVERSAL" МЧЖ	301059541	10-1115/1212
"АЗИЯПРОМНАЛАДКА" КК	200551987	10-1115/1213
"AKSAN TECHNOLOGY" МЧЖ	300903727	10-1115/1214
"BUROV" ХФ	202170258	10-1115/1215
"KONKORT DEKLARANT" МЧЖ	205703254	10-1115/1216
"MNT-MAHSULOT" МЧЖ	204343879	10-1115/1217
"VINK BIZNES" МЧЖ	300638691	10-1115/1218
"TRIO TEXTILE" МЧЖ	300224829	10-1115/1219
"MALIKABONU IBROXIM" МЧЖ	301120474	10-1115/1220
"JARQO RG ON-TAOM" ХК	300978261	10-1115/1221
"EVEREST DOSTIJENIE VERSHIN" ХК	300917811	10-1115/1222
"NARI ELIT STROY" МЧЖ	300204590	10-1115/1223
"VLADIMIR-KREDO" МЧЖ	202346947	10-1115/1224

Мазкур корхоналарнинг Низоми, таъсис ҳужжатлари, гувоҳномалари, махсус лицензиялари ва бошқа бирламчи ҳужжатлари, думалоқ муҳр ва бурчак штамплари бекор қилинади. Корхоналарнинг дебитор ва кредиторларининг даъволари 2 ой мобайнида Тошкент ш., Фарғона йўли кўчаси, 21-уй, Ҳамза тумани Ҳокимияти биноси, 32-34-хонада қабул қилинади.

«AMIR-AUDIT» МЧЖ
аудиторлик ташкилоти
28.03.2008 йилдаги 00642-сон лицензия
ЎзР АВнинг 12.01.2005 йилдаги 991-сон қувоҳномаси

Аудиторлик текширувлари
ҳамда МХХС ва БХМС
бўйича малакали
хизматлар
Бухгалтерия хисоботи
ва баланс тузиш

САР ва СІРА сертификатларига
эга аудиторлар керак

Тел. (+99897) 409-04-23, 296-55-78 факс (8371) 296-52-15

«Аудит-ВАРН» МЧЖ
аудиторлик ташкилоти

ЎЗБЕКИСТОННИНГ БУТУН
ХУДУДИДА, БХМС ВА МХХС
БЎЙИЧА ИСТАЛГАН ТУРДАГИ
АУДИТОРЛИК ТЕКШИРУВЛАРИНИ
ЎТКАЗАДИ

126-10

2008 йил 16 майдаги 000172-сон лицензия

Тел.: 8(371) 2762099,
уяли: +998971192248
Тошкент ш., Бунёдкор кўч., 42
Тошкент вил., тел. +998974541664

«NAZORAT-AUDIT» МЧЖ
аудиторлик ташкилоти
ЎзР АВнинг 28.07.2008 йилдаги 00067-сон лицензия

Барча хўжалик юритувчи субъектларда
аудиторлик текширувлари

Ўзбекистон Республикасининг солиқ
ва молия қонун ҳужжатларига мувофиқ
барча консалтинг хизматларини кўрсатамиз

Манзил: Тошкент ш., Гавжар кўч., 124.
Тел. (8371) 279-47-16, факс (8371) 279-44-01.
Уяли: (+99897) 402-05-00, 340-98-62,
335-19-67, (+99894) 663-77-74.
E-mail: ltd_nazorat-audit@mail.ru

Вилоятлардаги алоқа боғлаш телефонлари:
Нукус (+99881) 357-43-26, Хоразм (+99862) 524-51-55,
Сурхондарё (+99894) 461-32-70, Самарқанд (+99866) 777-01-63,
Наманган (+99869) 258-57-97, Жиззах (+99872) 328-08-00

Аудиторлик-ҳуқуқий гуруҳ Ўзбекистоннинг барча вилоятларида

ШУЪБА
КОРХОНАЛАР ДИРЕКТОРЛАРИ
лавозимларига номзодларни ишга таклиф этади

Асосий талаблар:
• олий иқтисодий ёки юридик маълумот
• ёши 27 дан 50 гача
• маҳаллий бозорни билиш, тажриба ва ташкилотчилик қобилияти

Резюмени 8 (371) 150-44-35 факси
ёки altova_dinara81@mail.ru электрон манзилига юборинг
Алоқа боғлаш телефони: (+99897) 156-95-52 – Аслиддин

ЯШАШ УЧУН ВАГОНЧАЛАР

Ҳар хил турдаги вагончалар
ишлаб чиқариш

Буюртмага асосан

H1614-3

Тел. (+99890) 999-07-06.
E-mail: dima@solar-ct.com

Рўйхатлар

*Тошкент шаҳар хўжалик судининг 2011 йил 21 февралдаги қарорларига асосан Чилонзор туманидаги тугатилаётган корхоналар РЎЙХАТИ

Корхона номи	Қарор рақами
"NIMPHEA SANTEX" МЧЖ	10-1110/1866-Т
"FARTKOM PLAST" МЧЖ	10-1110/1867-Т
"XASKOVO" МЧЖ	10-1110/1868-Т
"FLOUR-MAKS-ORION" МЧЖ	10-1110/1869-Т
"JELEZNAYA DYUMOVOSHKA" МЧЖ	10-1110/1870-Т
"BAHOR BONU" ХК	10-1110/1871-Т
"MIRZO FAYZ SAVDO" ХК	10-1110/1872-Т
"SIDDIQ SAVDO BIZNES" МЧЖ	10-1110/1873-Т
"METALL PLAST BIZNES" ХК	10-1110/1874-Т
"MIR-M MAGNAT" МЧЖ	10-1110/1875-Т
"GUAN MIN" МЧЖ	10-1110/1876-Т
"HAMROX INTER BIZNES" ХК	10-1110/1877-Т
"HILOLA-BIZNES" ХК	10-1110/1878-Т
"NISBAX NUR" МЧЖ	10-1110/1879-Т
"PREMIUM MAX" ШК	10-1110/1880-Т
"3-TA'MIRLASH QURILISH BOSHQARMASI" ШХЖ	10-1110/1881-Т
"OXIRAT SAFARI" МЧЖ	10-1110/1882-Т
"FARANGIZ BONU SERVIS" МЧЖ	10-1110/1883-Т
"SHONOSIR MARG'UBA" ХК	10-1110/1884-Т
"SHERIS GRAND LEASING" МЧЖ	10-1110/1885-Т
"STELLA LUX" МЧЖ	10-1110/1886-Т
"BARAKA IMPEKS PLYUS" МЧЖ	10-1110/1887-Т
"QUDRATLI-OGON-QO'RIQCHI" МЧЖ	10-1110/1888-Т
"ASSOCIATION OF CONCERN'S KARAVAN HOLDING" ОАЖ	10-1110/1889-Т
"CHUDO FAYZ OPTIMA" ХК	10-1110/1890-Т
"MO'TABAR SERVIS" ХК	10-1110/1891-Т
"POLIAL SINTEZ PLUS" МЧЖ	10-1110/1892-Т

Мазкур корхоналарнинг муҳр ва бурчак тамгалари ўз кучини йўқотган деб топилсин. Чилонзор тумани Ҳокимияти корхоналарни тугатиш комиссияси эълони чоп этилган санадан эътиборан барча даъволар 2 ой муддат ичида Тошкент ш., Бунёдкор шоҳкўчаси, 50-уй манзили бўйича ҳамда 276-75-23, 276-26-86 телефонлари орқали қабул қилинади.

ЭЪЛОНЛАР	ЭЪЛОНЛАР	ЭЪЛОНЛАР
ИШ Ташкилот кўчмас мулк, ишчи машиналар ва ускуналарни баҳоловчи мутахассисни ишга қабул қилади. Талаблар: 45 ёшгача бўлган олий техник маълумотли эркак. 103-63-47 телефони орқали мурожаат қилинг.	БАҲОЛАШ ХИЗМАТЛАРИ Асосий фондлар, кўчмас мулк, автотранспорт, ускуналарни қайта баҳолаш*. Тел.: (+99898) 365-33-50, 365-68-60.	ХИЗМАТЛАР Windows, дастурлар, антивирус. Тўлов – исталган шаклда. Тел. 585-29-79.
ЮРИДИК ХИЗМАТЛАР Юридик хизмат кўрсатиш*. Тел. (+99897) 330-45-71.	Металл конструкциядан буюмлар тайёрлаймиз. Тўлов – исталган шаклда. Тел. 100-10-81.	Компьютерларни таъмирлаш. Тўлов – исталган шаклда. Тел. 585-29-79.
Дебиторлик қарзини ундириш. Юридик хизмат кўрсатиш. Хўжалик, жиноят ишлари*. Тел. (+99897) 100-47-33.	«ADVOKAT ELITE». Судларда вакиллик қилиш. Корхоналар, ваколатхоналарни рўйхатдан ўтказиш, қайта ташкил этиш, тугатиш ва уларга юридик хизмат кўрсатиш*. Тел.: 281-52-39, 448-74-69.	Ташкилий техника: компьютерлар, ноутбуклар, мониторлар, принтерларни таъмирлаш. Тўлдириш. Жойига чиқиш билан. Тел. 903-73-93.
Дебиторлик қарзини ундириш. Хўжалик судида вакиллик қилиш. Корхоналарга юридик хизмат кўрсатиш. Адвокат Шуман Неля Сергеевна*. Тел./факс: 242-33-52, 341-03-50 (уяли).	Кўчмас мулк бўйича юрист маслаҳатлари. Кадастр*. Тел. 448-74-69.	Видео-, фотосуратга олиш*. Тел. (+99897) 709-20-17.
АУДИТОРЛИК ХИЗМАТЛАРИ Аудиторлик хизматлари. Арзон*. Тел. 176-23-13.	«SHARQIY MASLAK» аудиторлик ташкилоти аудиторлик текшируви, профессионал хизматларни таклиф этади. Банкрот корхоналарни тугатиш жараёнида қатнашади*. Тел./факс: 250-37-75. Уяли: 733-17-29.	Компьютерга тез ёрдам. Тўлов – исталган шаклда. Тел. 585-29-79.
		Компьютерларни таъмирлаш, шахсий компьютерларга техник хизмат кўрсатиш. Windows, дастур таъминот ва Интернет ўрнатиш ва сошлаш. Жойига чиқиш билан. Тел.: (+99897) 450-03-24 Светлана. (+99897) 158-46-10 Сергей.

*Хизматлар лицензияланган.

*Тошкент шаҳар хўжалик судининг 2011 йил 4 мартдаги ҳал қилув қарорларига асосан Учтепа туманидаги тугатилаётган корхоналар РЎЙХАТИ

Корхона номи	СТИР	Рўйхатга олинган санаси ва рақами	Юридик манзили	Қарор рақами
"ROARO RAXIMBEKOVLAR"	203429027	03.11.2000	001164-01	Айланма йўли, 20 10-1109/1703
"KOMPOZIT SERVIS QURILISH"	301387356	29.11.2009	003293-01	Фозилтепа кўч., 10 10-1109/1715
"INNOVATIVE MOBILE TECHNOLOGIES"	301324964	22.09.2009	003142-01	Лутфий кўч., 56 10-1109/1710
"BUMERANG STUDY"	301509907	21.02.2010	003579-01	Чилонзор-11, Шайхзода кўч., 1а 10-1109/1711
"DILOBAR-DILRABO FAYZ"	301155329	22.04.2009	002845-01	Саккокий ва Фарҳод кўч. кесишувида, 17-уй 10-1109/1714
"BAHT BURGER"	301663187	20.07.2010	003874-01	Чилонзор 31-15-6 10-1109/1704
"BARKAMOL YOSH AVLOD YULDUZLARI"	301608546	12.05.2010	003754-01	Такачи кўч., 30-2 10-1109/1716
"NOZIMA-ZUMRAD SAVDO"	301625375	31.05.2010	003781-01	Уйғур кўч., 521 10-1109/1705
"TOJIR"	201056343	26.03.2001	01-00204	Чилонзор 24-13-23 10-1109/1702
"DIYOR INKOM PLYUS"	300219990	05.02.2007	001398-01	Назарбек 2-тор кўч., 30 10-1109/1707
"LAVANDA ELITE"	204873060	02.03.2005	000581-01	Сегизбоев кўч., 1 10-1109/1701
"DILOVORXON-OSUDAXON"	206596000	26.05.2006	001061-01	Уйғур кўч., 618а 10-1109/1709
"LION BURGER"	301623394	28.05.2010	003775-01	Чилонзор 14-8-52 10-1109/1708
"SMILE OF LIFE PLUS"	301508726	19.02.2010	003572-01	А.Хошим кўч., 4 10-1109/1713
"MUXTABAR TAOM"	301546134	17.03.2010	003635-01	Фарҳод савдо растаси, 1-қатор 10-1109/1712
"OYQOR GRANT"	300916583	20.08.2008	002388-01	Чилонзор Г9а-15-26 10-1109/1706

Мазкур корхоналарнинг тўртбурчак тамгалари ва думалоқ муҳрлари ҳақиқий эмас деб ҳисоблансин. Ушбу корхоналарнинг кредиторлик ва дебиторлик қарздорлиги бўйича даъволар эълон чоп этилган кундан бошлаб 2 ой давомида Учтепа тумани Ҳокимияти биносининг 3-қаватидаги 4-хонада қабул қилинади.
Тел. 274-16-37.

Иқтисодий-ҳуқуқий газета

НОРМА МАСЛАХАТЧИ

ХУҚУҚ
СОЛИҚЛАР
БУХГАЛТЕРИЯ

БОШ МУҲАРРИР
ФАРҲОД КУРБОНБОВ

ТАҲРИРИЯТ МАНЗИЛИ:
Тошкент ш., Миробод тумани,
Таллимаржон кўч., 1/1
E-mail: gazeta@norma.uz,
normapress@mail.ru
www.norma.uz

Нашр учун масъул:
Нодир Алимов

Муаллифлар фикри доим ҳам таҳририят нуқтаи назарига мос келвермайд.

Таҳририят оғоҳлантирадики, газетамизда мавжуд ахборотдан фойдаланганлик, фойдаланмаганлик ёки мувофиқ равишда фойдаланмаганлик билан боғлиқ ҳар қандай ҳаракатлар ва/ёки оқибатлар учун таҳририят жавобгар эмас.

Таҳририят муштарийлар билан ёзишиб туриш имкониятига эга эмас.
"Норма маслаҳатчи"да эълон қилинган материалларни тўлиқ ёки қисман кўчириб босиш, электрон ва бошқа манбаларда кўпайтириш, тарқатишга фақат "Норма" МЧЖ билан тузилган шартнома асосида йўл қўйилади.

Газета таҳририят томонидан тайёрланган диапозитивлар ёрдамида "TOPPRINT" МЧЖ босмаҳонасида босилди (Тошкент ш., Миробод тумани, Таллимаржон кўч., 1/1).
Индекс – 186 Буюртма 951 Алади 5340. Баҳоиси келишилган нархда
Газета 2011 йил 11 мартда соат 19.30 да топиради.
ISSN 2010-5223

ТАЪСИСЧИ "Norma Hamkor" МЧЖ

Газета 2006 йил 26 декабрда
Ўзбекистон Матбуот ва ахборот
агентлигида рўйхатга олинди.
Рўйхат рақами 0074.